

ΟΡΘΡΟΣ

ΒΑΣΟΥ ΝΟΔΑΡΟΥ

ΝΑΙ Ή ΟΧΙ;

(Έργον τοῦ Γοδβαρδ)

ΟΡΘΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Ὁδὸς Ἀηροσθένους 15

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Γιὰ τὸ ἐσωτερικὸ	Ἐτησίᾳ Δραχ. 30	Τὸ φύλλο δρ. 3
	Ἐξάμηνῃ » 15	
Γιὰ τὴν Ἀγγλίαν καὶ Κόκρο	Ἐτησίᾳ Γρ. Δ. 40	» » Γρ. Δ. 3
Γιὰ τὴν Ἀμερικὴν	Ἐτησίᾳ δολλ. 5	
Γιὰ τὴ Γαλλίαν	Ἐτησίᾳ φρ. 20	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ: Ὁ πραματευτής.
Ν. ΠΕΤΤΙΜΕΖΑΣ ΛΑΥΡΑΣ: Στους νέους.
ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τὸ βιολί.
ΕΡΜΑΝ ΔΙΝΓΚ: Στεγνὴ παρτίκη.
ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ: Νέοι διάλογοι.
ΒΑΣΟΣ ΝΟΔΑΡΟΣ: Χρυσά κεφάλια.
Φ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ: Πρώτες σκέψεις.
ΛΥΓΟΥΣΤΟΣ ΡΟΛΕΝ: Τὸ μυατῆριό μέσα στὴν τέχνη.
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΥΤΑΜΠΕΛΗΣ: Ἐκδόσεις ζωγραφικῆς.
ΣΤ. ΜΟΥΣΑΣ: Τὸ ἀριστέιο.
ΔΗΤΑΓΙΟΣ: Στὸ μυθικὸ μαζ ἥρωα.
ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΔΕΒΕΛ: Οἱ δύο ἐχθροί.
Βιβλία—Ἰδέες—Κίνηση—Παν. Μπασιτσάτος κ. λ. π.

ΟΡΘΟΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

ΕΤΟΣ Α'. ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ ΤΕΥΧΟΣ 3

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΑΦΝΗ

Ο ΠΡΑΜΑΤΕΥΤΗΣ

— Τσιτσια, περκάλια, ζαφύρια, χασέδες, πανιά ἀμερικάνικααα!...
Ἦρθε ὁ ξένος, ὁ ξένος! . . .

Ἡ φωνὴ σγκώθηκε καμπανιστὴ μέσα στὸ στενὸ σοκάκι. Παράθυρα ἀνοίξαν, κεφάλια κοριτσιῶν πρόβαλαν καὶ στὸ ξύλινο μπαλκονάκι, ἀνάμεσα στοὺς βασιλικούς καὶ τοὺς καντηφέδες ἐσκυψε τεντώνοντας τὰ μεγάλα μαύρα μάτια τῆς ἡ Ξενοῦλα. Ὁ πραματευτὴς περνοῦσε φορτωμένος στὸν ἀριστερὸν ὤμο τὰ πανιά του, κρατώντας τὴν πήχη κι' ἀλλαλάζοντας. Ἦταν ἓνα φηλὸ παλληκάρι, μὲ ξανθὸ μουστακάκι, μὲ δυνατὴ κορμοστασιά, ποὺ ἔδειχνε σὰ νὰ μὴν τὸ καταλάβαινε τὸ βάρος τῆς πραματείας. Καὶ τὸ κράξιμό του γιόμιζε πάντα τὸν ἀέρα κελαηδιστό :

— Πάρτε χασέδες, ζαφύρια, τσιτάνια ! Πάρτε τὴν προίκα σας, κορίτσια ! . . . Ἦρθε ὁ ξένος, ὁ ξένος ! . . .

Καὶ οἱ ματιές του παίζανε πηδηχτές, στὶς πόρτες, στὰ παράθυρα, στὰ μπαλκονάκια . . .

— Πραματευτὴ, ἀπὸ δῶ ! ἀπὸ δῶ . . . Στάσου !

Καὶ ἡ Ξενοῦλα χάθηκε ἀπὸ τὸ μπαλκονάκι, γιὰ νὰ ξαναφανῆ σὲ λίγο στὴν πόρτα.

— Πέρασε μέσα νὰ ἰδοῦμε . . . Θειὰ Καλή, φέρε μιὰ καρέκλα ν' ἀκουμπήσῃ ὁ ἄνθρωπος τὰ πράματα.

Ὁ «ξένος» μπήκε στὴν αὐλὴ, ἀνάμεσα στὰ πεζούλια μὲ τὰ φυτὰ τῆς ἐποχῆς : Δελινὰ γεννητούνιαδες, λιστρόφια, ἀρμαρρόριζες . . . Ἡ θειὰ Καλή ἔφερε μιὰ βαρεὴ καρέκλα. Ὁ πραματευτὴς ἔξαλαφρώθηκε.

— Νά ἴδοῦμε τί μᾶς ἔφερες ;

— Πράματ' Ἀθηναίκα, φίνα ! . . Κοιτᾶχτε χασές . . . Χιόνι ! .
καὶ στέρεο πρᾶμα, σκλάβος.

Ἐπραματευτῆς λασκάρισε μιὰ-δυὸ φορὲς τὸ πανί καὶ τόκανε νὰ τρῖζῃ : τράκ ! . . . τράκ ! Μετὰ, ἄφησε τὸ χασέ κι' ἔπαιρνε τὰ τοῖτια τὰ ζαφύρια, ξετύλιγε τὴν ἄκρη τοῦ τοπιοῦ ἐπάνω στὸ μπράτσο τοῦ ἀφήνοντάς τιν νὰ πέφτῃ σὰ μπερντές, ἔδειχνε τὴ λάμψη τους, τὰ χρώματά τους : « Μοντέρνα πράγματα. Ὅλη ἡ ἀριστοκρατία τὰ φοράει τώρα Ἀθήνα Περαιά, ὅλες οἱ μεγαλουσιάνες . . . Μεγαλεῖα πράματα ! . . . »

Ἡ θεῖα Καλή, μαζεύοντας τὸ κλαδωτὸ μπαρέζι τῆς γύρω ἀπὸ τὸ σουβλερὸ σαγῶνι ἔχασκε. Ἡ Ξενοῦλα ἔπιανε τὰ ὑφάσματα τὰ δοκίμαζε μὲ τὰ θελουδέοια δαχτυλάκια τῆς, κοίταζε τόνα, τᾶλλο, διάλεγε.

— Ἦθελα ἓνα φορεματάκι τοῦ περιπάτου, εἶπε, μὰ κάτι ἀσυνεθίστο . . . Ἔτσι, πῶς νὰ σᾶς πῶ . . .

— Ἐξάντρίκ ; ἐσυμπλήρωσε ὁπραματευτῆς.

Ἡ Ξενοῦλα δὲν κατάλαβε τὴ λέξη κι' ἀποκρίθηκε μὲ ἀφέλεια :

— Ναί, ἂν εἶχατε κανένα ἐξῆν . . πῶς τόπατε ; ἀπὸ τέτοιο . . . τόπαιρνα.

Ἐπραματευτῆς χαμογέλασε. Μὰ παίρνοντας ἀμέσως σοβαρὸ ὕφος, εἶπε :

— Λοιπὸν, δεσποινίς, φαίνεται πῶς ἐσεῖς ἔχετε γοδοτο . . . Καταλαβαίνω . . . Πρέπει νὰ σᾶς δώσω κάτι ξεχωριστό . . . Ἔχω στὸ ξενοδοχεῖο. Ἐνα φουλαράκι πρώτης !

— Ἄ, ναί, ἀπ' αὐτὸ θέλω ! κελᾶηδῆσε χαρούμενα ἡ Ξενοῦλα. Πότε θὰ μοῦ τὸ φέρετε ;

— Μὰ . . . αὔριο τὸ πρωὶ ποῦ θὰ ξανακεράσω.

Καὶ φορτωμένος πάλι μὲ τὰ πανικά του πήρε δρόμο γιὰ τὴν ἀπάνω γειτονιά, γιὰ τ' Ἀρβανίτικα. Ἡ Ξενοῦλα, ἀπὸ τὸ κατώφλι, εὐν κοίταζε ποῦ μάκραινε στὸ φόντο τοῦ χαλικόστρωτου καλντιριμιοῦ κι' ὁ ξένος, σὲ μιὰ στιγμή, γύρισε τὸ κεφάλι κι' ἔστειλε ἓνα γλυκὸ χαμόγελο στὴν ὁμορφὴ κοπέλλα . . .

* *

— Γλυκὸ χινοπωριάτικο πρωὶ. Ἐ Σεπτέμβρης στὸ ἔθγῃ του. Ἐ ἠλάκης ἔπαιζε στὸ περβόλι τῆς Ξενοῦλας, στίς φορτωμένες λεμονιές,

στὰ λουλούδια. Φαιδρὸ, σὺν τὴ μικρῇ του κυρία, κεληδοῦσε καὶ τὸ γαρδέλι στὸ κλουβί του ποῦ κρεμόταν ἀπὸ τὴν κληματαριά.

Πρὶν ἀπὸ τὸ μεσημέρι πέρασε ὁ ἔμπορος. Ἐμα ἡ Ξενοῦλα ἄκουσε τὸ διαλάγημά του, πρόβαλε στὴν πόρτα.

— Καλημέρα σας !

— Καλῶς τον . . . Νά ἴδοῦμε τὸ λοιπὸν τί μᾶς ἔφερες.

Μιλοῦσαν σὰ γνώριμοι πιά. Ἐ ἔμπορος ἀπίθωσε ἀπάνω σὲ μιὰ καρέκλα τίςπραμάτειες του, ὕστερα τράθηξε ἀπὸ μέσα ἓνα μικρὸ τόπι. Ἐεδίπλωσε τὴν ἄκρη.

— Κοιτᾶχτε τί σᾶς ἔφερα !

Ἦταν ἓνα ὑφασματάκι τριανταφυλλί, καλὴ ἀπομίμησι φουλαριοῦ ποῦ δείχνονταν σὺν μεταξωτό. Ἡ Ξενοῦλα τέντωσε τὰ μάτια μὰ σὺν ἔξυπνο κορίτσι δὲ φανέρωσε τὸ θαυμασμὸ τῆς. Πέρασε χαϊδευτικὰ τὰ δάκτυλα ἀπάνω στὸ ὑφασμα, συλλογιζότανε . . . Ἐ ἔμπορος σηκώθηκε μονομιᾶς, ξετύλιξε τὸ τόπι, κι' ἀκουμπῶντας τὸ ὑφασμα στὸν ὄμο τῆς κόρης, ἄφησε νὰ πέσῃ στὸ μάκρος τοῦ κορμιοῦ τῆς ὡς στὴ γῆς. Μὲ τᾶλλο χέρι τῶστρωσε ἀπάνω τῆς.

— Τί ὁμορφὴ ποῦ σοῦ πάει Ξενοῦλα μου ! καμάρωσε ἡ κυρὰ-Καλή ἀπὸ τὸ κεφαλόσκαλο.

— Σικ ! μεγαλεῖο ! εἶπε ὁ ἔμπορος.

— Ναί, μὰ νὰ ἴδοῦμε τί λέει κι' ἡ τσέπη, ἔκανε ἡ Ξενοῦλα. Πόσο θὰ μοῦ τὸ δώσετε ;

Ἐ νέος τὴν ἐκοίταξε στὰ μάτια. Μιὰ παράξενη τρυφεράδα τὸν εἶχε πιάσει. Τοῦρχότανε νὰ πῆ : « Για σένα Ξενοῦλα ; Μὰ σοῦ τὸ χαρίζω ! » Δὲ μποροῦσε ὅμως νὰ τὸ πῆ ἔτσι καὶ περιωρίστηκε ν' ἀπαντήσῃ :

— Στὸ κόστος του : δέκα δραχμὲς τὴν πήχη. Εἶναι καὶ διπλόφαρδο.

Ἡ Ξενοῦλα ἀπόρησε. Ἐ ἔμπορος διάβασε τὸ ξάφνιασμα στ' ἀμυγδαλωτά τῆς μάτια.

— Λοιπὸν ; εἶσαοτ' εὐχαριστημένη ; Νὰ σοῦ κόψω ;

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή κοντοζύγωσε καὶ ἡ κυρὰ-Καλή.

— Θέλτα, δὲν ἀκούς ; . . . Δέκα δραχμὲς τὴν πήχη !

— Χμ, ἔκανε ἡ πολυκάτοχη γριά. Δὲν εἶναι καὶ φτηνά . . . Τελοσπάντω . . .

— Μὲ γειά σας ! εὐχῆθηκε ὁ ἔμπορος μετρῶντας τίς πέντε πήχες ποῦ τοῦ ὄρισε ἡ κοπέλλα καὶ τὴ στιγμή ποῦ ἔσκισε τὸ κομμάτι, ἔμουρμούρισε κοιτάζοντάς τιν κητάματα : « Καὶ στὸ νυφιάτικο. »

Ἡ Ξενοῦλα κατέβασε τὸ κεφάλι κατακόκκινη: «Φχαριστῶ». Μὰ γρήγορα τὸ ξανασήκωσε γιὰ νὰ πῆ:

— Θείτσα, κάτι νὰ τρατάρουμε τὸν κύριο . . . Πῶς σὰς λένε;

— Λαμπρινό.

— Παράξενο ὄνομα . . .

— Τὸ βρίσκετε παράξενο;

— Κι' ὁμορφο, δὲν λέω . . .

— Βέβαια νὰ τὸν τρατάρουμε, εἶπε ἡ κυρὰ-Καλή.

— Θέλετε καφφεδάκι;

— Μὰ γιατί νὰ σὰς θάλω σὲ κόπο . . .

— Μπά, τί κόπο . . . Μὴν προτιμᾶτε κανένα σταφύλι ἀπὸ τὴν κληματαριά μας;

— Ὅπως ἀγαπᾶτε.

Ἡ γερόντισσα πῆγε νὰ φέρῃ ἕνα πιᾶτο καὶ νερό. Ἡ κοπέλλα ἔτρεξε νὰ θάλῃ μιὰ ξυλένια σκάλα σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς ἰστόλους τῆς κληματαριάς. Ἦταν ἕνα χοντρό, γέριχο κλῆμα ποὺ ἄπλωνε τὶς βέργες του στὴ δεξιὰ μεριὰ τῆς αὐλῆς. Κάτω ἀπὸ τὰ πράσινα φύλλα κρεμόντουσαν μπόλικα σταφύλια, μεγάλα, μαυρογάλαζα, μὲ χοντρές ρῶγες γιομαῖτες σορόπι. Ὁ Λαμπρινὸς σηκώθηκε καὶ κοιτάζοντας τὴν κληματαριά, εἶπε:

— Τί θησαυρός!

— Εἶναι ἐφτάκοιλη, ξέρετε . . . Τὴ φύτρεψε ὁ πατέρας μου ὁ συχωρεμένος.

— Δὲν ἔχετε πατέρα, λοιπόν . . .

— Οὔτε μάνα, ἀναστέναξε ἡ Ξενοῦλα ἀπὸ τὴν κορφὴ τῆς σκάλας.

Ἄπλωσε τὸ χέρι τῆς νὰ πιάσῃ ἕνα σταφύλι, μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἡ σκάλα γλίστρησε, ἡ Ξενοῦλα ἔμπηξε μιὰ φωνή, καὶ πέφτοντας βρέθηκε στὴ δυνατὴ ἀγκαλιὰ τοῦ Λαμπρινοῦ. Ἦταν κατάγλωμη. Τὴν ὠδήγησε ὡς στὴν καρέκλα.

— Ἐχτυπήσατε;

— Ὅχι . . . εὐχαριστῶ . . .

Τὴ μέρα ἐκείνη ὁ Λαμπρινὸς δὲ γεύτηκε σταφύλι ἀπὸ τὴν κληματαριά τῆς Ξενοῦλας. Ἦπιε μόνο τὸν καφέ ποὺ τοῦψησε ἡ θειά τῆς καὶ δοκίμασε μιὰ κουταλιὰ κυδῶνι. Μὰ ἦρθε κι' ἄλλες φορές στὸ σπῆτι τῆς ὀρφανῆς. Πότε γιὰ νὰ φέρῃ ἕνα τόπι χασέ, πότε μιὰ κορδέλλα, πότε ἕνα κέντημα. Κι' ἔτσι γεννήθηκε ὁ ἔρωτας τοῦ ξένου πραγματευτῆ καὶ τῆς Ξενοῦλας . . .

* * *

Ὁ Λαμπρινὸς τ' ἀπεφάσισε πιά. Δὲ θὰν τὸ κουνούσε ἀπὸ τ' ἄργος. Νοίκιασε ἕνα μαγαζί, ἔφερε πρᾶματείες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Πανικὰ φιλικὰ. Γιόμισε τὸ μαγαζί, τὸ οιστάρισε. Στερνὰ κούρντισε καὶ τὴν ταμπέλα ἀπάνου ἀπὸ τὴν πόρτα: «Μέγα Ἐμπορικὸν κατάστημα ἡ Πρόσδος—Λαμπρινοῦ Λαμπρινοπούλου». Κι' ἔτσι ἔγεινε καταστηματοῦρχος, ἔπαψε νὰ κἀνῃ τὸ γυρολόγο.

— Δίγον καιρὸ ἀκόμη, νὰ πιαστῶ καλά, ἔλεγε στὴν Ξενοῦλα, καὶ θάρθῶ στὴ θειά σου νὰ σὲ ζητήσω... Κάμε ὑπομονή.

Μὰ ἡ Ξενοῦλα δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ ὑπομονή. Ἦταν ἡσυχὴ ἡ Ξενοῦλα, γιατί ἤξερε καλά, ἐνοιωθε πῶς ὁ Λαμπρινὸς τὴν ἀγαπούσε. Χωρὶς αὐτὴ δὲ θὰ μπορούσε νὰ ζήσῃ. Δὲν ἦταν τὰ λόγια του ποὺ τῆς τᾶλεγαν. Μὲ πιότερο πάθος τῆς τὸ μολογοῦσαν τὰ μάτια του ποὺ στηλωνόντουσαν μὲ λαχτάρια στὰ δικά τῆς, ἡ τρεμούλα του, τὸ σάστιμα ποὺ πάθαινε κάθε φορὰ ποὺ ζύγωνε κοντὰ τῆς. Κι' ἀλήθεια, ὁ ἔρωτας τοῦ Λαμπρινοῦ ἦταν ἄλλο πρᾶμα. «Πῶς μὲ κυρίεψε! Σὰν ἀδασκαμὸς!» ἔλεγε μέσα του. Καὶ πολλές φορές, τὴ νύχτα, ἔπιανε τὸ κεφάλι του συλλογισμένος, ἀπὸ φόβο μὴν τρελλαθῇ.

Τρελλαίνεται κανεὶς ἀπ' ἀγάπη; ρωτοῦσε τὸν ἑαυτὸ του. Καὶ γιατί ὄχι; Μήπως μιὰ φορὰ, στὸν τόπο του, ἔτσι δὲν τὴν ἔπαθε ἕνα παλληκαρόπουλο, ὁ Μῆτσος ὁ θαρκάρης, μὲ κείνη τὴν ἀρχοντοπούλα ποῦρθε μὲ τὴ φαμίλια τῆς νὰ καλοκαιρέψῃ στὴν Πάρο; Κάθε ἀπόγειομα ὁ Μῆτσος ἐδῶζε τὴν Τζέννη μὲ τὴν δάρκα. Μὰ ἡ Τζέννη ἦταν τρελλοκόριτσο, θάλθηκε νὰ παίξῃ μὲ τὴν καρδιὰ τοῦ Μῆτσου καὶ τὰ κατάφερε νὰ τὸν πάρῃ στὸ λαιμὸ τῆς. Ἦρθε τὸ χινόπωρο. Πρὶν ἀρχίσουν οἱ μπόρες, ἡ Τζέννη ἔφυγε μὲ τὴ φαμελιά τῆς καὶ τὴ δασκάλα τῆς γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὁ Μῆτσος σὲ λίγες μέρες τὴν ἀκολούθησε, τὴ βρῆκε στὸ δρόμο, τῆς μίλησε. Ἐκείνη τὸν κοίταξε ἀκατάδεχτα, κι' ὁ Μῆτσος γύρισε στὸ νησί ἢ, καλλίτερα, τὸν ἐφέρανε τρελλό. Τώρα γυρίζει στ' ἀκρογιάλι καὶ μιλάει μὲ τὰ κύματα...

Ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τῆς ἱστορίας αὐτῆς τὸ μυαλὸ τοῦ Λαμπρινοῦ πῆγε σὲ ἄλλα πολλά. Δυὸ οτιχάκια ἐνοῦ Πέρση ποιητῆ ποὺ τάχε διαβάσει σὲ κάποιο βιβλίο (γιατὶ διάβαζε ὁ Λαμπρινὸς) λαμπάδισαν φοδερὰ στὴ σκέψη του.

Ποτὲ σὲ τίποτα γερὰ μὴ δέσης τὴν καρδιά σου.

Γιατὶ τὸ πῶς θὰ ξεδεθῆς στὰ ὑστερνὰ στοχάσου!

Και γιατί να ξεδεθώ; απάντησε στον Πέρση ο Λαμπρινός. Καλέ τι μου λές, κύριε απόγονε του 'Αρταξέρξη! Δεν διπλοδένουμαι καλλίτερα; Και ποῦ θὰ βρῶ κορίτσι σὺν τὴν Ξενούλα;

Μὲ τὴ σκέψη αὐτὴ χαμογέλασε εὐχαριστημένος κι' ἄρχισε νὰ ετοιμάζῃ τὴν βαλίτσα του. Ἦταν γιὰ ταξίδι. Θὰ πῆγαινε στὴν Ἀθήνα νὰ φέρῃ πρᾶμα, τὰ νέα χειμωνιάτικα.

— Μὴν τὰ ρωτᾶς, Ξενούλα, τῆς εἶπε ἀποχαιρετῶντας τὴν. Θὰ φέρω κάτι μῶδες ποῦ θὰ τρελλαθοῦν χῆρες, ἀνύπαντρες καὶ παντρεμένες!

— Στὸ καλὸ, απάντησε χαμογελῶντας ἡ κοπέλλα.

Και κλεφτά, μὴν τοὺς προφτάσῃ ἡ θειά Καλή, δώσανε ἓνα φιλάκι στὴ θολωτὴ μπασιά.

Κι' ὁ Λαμπρινός τὴν ἴδια μέρα ἔφυγε.

* *

— Ξενούλα, φυλάξου ἀπὸ τὰ ρέματα! Εἶσαι ἰδρωμένη, κορίτσι μου, φώναξε ἡ θειά—Καλή στὴν ἀνιψιά της.

Κι' εἶχε δίκιο. Ἡ Ξενούλα εἶχε γυρίσει βράδι—βράδι ἀπὸ τὸ Κάστρο. Στὴν Παναγιὰ τὴν Πορτοκαλλοῦσα ἦταν πηγμένη μ' ἄλλες φιλενάδες της ν' ἀνάφουνε τὰ καντήλια. Ἀνέβηκε, κατέδῃκε τὸ βουνο κι' ἦρθε κουρασμένη, κρατῶντας ἓνα μάτσο χορταρένια λουμίνια γιὰ τὸ καντήλι. Ξανακμένη ἦταν ἀπὸ τὸν πολὺ δρόμο. Ἐνας φιλόδωτος ἰδρωτᾶς τῆς εἶχε μουσκέψει τὸ κορμί. Μὰ τὸ ἀσυλλάγιστο κορίτσι, ἔτσι ὅπως ἦταν, πῆγε στὸ πηγάδι, ἔδγαλε κρύο νερὸ κι' ἤπιε ἀλαίμαργα. Ὑστερα κάθησε στὸ πεζούλι νὰ ἰδῇ τὸ φεγγάρι ποῦ ἔβγαίνει. Καὶ τὸ ἀγεράκι φροσοῦσε ἀπάνου στὰ δένδρα, τόλιγε σὰ φίδι τὸ ἰδρωμένο κορμάκι τῆς κόρης...

Ὅ,τι φοβήθηκε ἡ θειά—Καλή δὲν τὸ γλύτωσε. Τὴν ἄλλη μέρα ἡ Ξενούλα δὲν μπόραγε νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὸ στρώμα. Τὰ μελήγγια της χτυποῦσαν. Ὁ πρεστὸς τὴν ἔψευε, Ἦρθε ὁ γιατρός, τὴν εἶδε.

— Περιπνευμονία! εἶπε σοβαρὰ στὴ θειά—Καλή ποῦ τὸν ἀκολούθησε τρεμάμενη ἕως στὴν ὀξώπορτα. Διπλῆ περιπνευμονία. Νὰ κάνετε ὅπως σὰς εἶπα.

Κι' ἔφυγε συλλογισμένος ὁ γερὸς γιατρός, ὁ παλαιὸς κουράντης...

Κακὸ ποῦ τὴ βρῆκε τὴν καφερὴ τὴ γριούλα! «Τρεχάτε γειτόνοι,

τρεχάτε συγγενῆδες!.. Ἡ Ξενούλα μου ἔπεσε βαρειά! Ἡ Ξενούλα πεθαίνει!..»

Και δὲν εἶχε ἄδικο. Ἀλλοίμονο! Τὸ πουλὶ τοῦ θανάτου ἐκούρνιασε στὸ μεσιανὸ κυπαρίσσι τῆς αὐλῆς καὶ ἀκούζει θρηνηρά. Κι' ἡ θειά—Καλή ποῦ τ' ἀκούει, ἀνάβει κερὰ μπροστὰ στὸ κονοστάσι καὶ τάζει λειτουργίες:

— Πρόρτας, Παναγιὰ Παρθένα! Κάμε τὸ θαῦμα σου!...

* *

Σαββάτο ἔφυγε ὁ Λαμπρινός, Σαββάτο γύρισε. Μὲ τὸ τελευταῖο τραῖνο, νύχτα.

Μὲ φιλὴ βροχούλα ἔφτασε στὸ μπαζὶ του. Ἐκείνη τὴν ὥρα δὲν μπορούσε βέβαια νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ σπῆλι τῆς ἀγαπημένης του, μὰ τὸ πρῶτ' ἄνδρα πῆγαινε νὰ μιλήσῃ τῆς θειάς της. Ἐφτά μέρες εἶχε νὰ δῇ τὴν Ξενούλα του· κι' ὅπως συμβαίνει στοὺς ἐρωτευμένους, ἡ ἀπουσία δυνάμωσε τὴν ἀγάπη του. Ἀχ, ἀδερφέ, μιὰ ψυχὴ θὰ βγῇ ποῦ θὰ βγῇ. Πῆρε τὴν ἀπόφαση πιά: «Κυρά—Καλή, ἡ Ξενούλα εἶναι δική μου!» Δὲν τόπε ἀπὸ μέσα του αὐτὸ, τόπε δυνατὰ· κι' εὐχαριστήθηκε μὲ τὰ ἴδια του τὰ λόγια. Στερνὰ γδύθηκε, καὶ δαλαντωμένος, ὅπως ἦταν ἀπὸ τὸ ταξίδι, ἔπεσε κι' ἀποκοιμήθηκε...

Ἀπάνου στὸν ὕπνο του ἀκούει χτύπους στὴν πόρτα. Περίεται ἀλαφιασμένος. Ποιὸς εἶναι τέτοια ὥρα; Ρωτάει. Καὶ μιὰ φωνὴ γυναικεία, ὕστερα μιὰ ἄλλη ἀποκρίνονται λαχταρισμένες:

— Ἀνοίξε, κύρ—Λαμπρινέ, εἶν' ἀνάγκη.

— Γιὰ τὴν ψυχὴ σου!... Ἔτσι νὰ ἰδῆς καλὸν Παράδεισο!..

Μὰ τί νὰ τρέχῃ; συλλογίζεταν ὁ ἔμπορας, φορῶντας βιαστικὰ τὰ ροῦχα του.

Ἀνοίξε τὴν πόρτα. Στὸ φῶς τῆς λάμπας ξεχώρισε δύο γυναῖκες, μισόκοπη ἡ μιὰ, γριὰ ἡ ἄλλη, σκεπασμένες μὲ χιράμια ἀπὸ τὸ κεφάλι. Τὴν πρώτη κάπου τὴν εἶχε ἰδεῖ, ἔκει στὴ γειτονιά τῆς Ξενούλας. Ἡ ἄλλη, ἡ γεροντότερη, ἦταν δακρυσμένη.

— Τί θέλετε;

— Ἀχ, λίγο παλ... ἄσπρο...

— ...γιὰ σάβανο, συμπλήρωσε ἡ ἄλλη. Μιὰ χριστιανὴ συχωρέθηκε.

Ἀγουραξυπημένος ὁ Λαμπρινός, ζάρωσε τὰ φρόδια, μὰ ὡς τόσσ' δὲ μπορούσε νὰ πῇ ὄχι. Τράβηξε ἓνα τόπι χασέ.

— Πόσο;

— Τρεις πήχες... ἄχ!..

Τὸ φαλλίδι πέρασε τρίζοντας. «Θιὸς σχωρέστηγε». Κι' ἔδωσε τὸ πανί.

Τῇ στιγμή πού οἱ δυὸ γυναῖκες θγαίνανε, ὁ Λαμπρινὸς ρώτησε:

— Ποιὰ πέθανε;

— Ἄχ, μιὰ κοπέλλα σὰν τὸ κρύο νερό. Ἡ Ξενούλα τῆς κορᾶ— Καλῆς, πού λένε... Ζωὴ σὲ λόγου σου.

Καὶ τραβήξανε τὸ δρόμο τους...

Στηλωμένος στὸ πρεβάζο τῆς πόρτας, ὁ Λαμπρινὸς τίς κοίταζε πού μάκραιναν κάτω ἀπὸ τὴ φωτεινὴ λουρίδα πού ἔρριχνε τὸ φανάρι τοῦ δρόμου. Ὑστερα, γύρισε τὰ μάτια κατὰ τὸν οὐρανό. Τ' ἄστρα χορέψανε στὰ μάτια του. Ἄλλ' ἄστέρια πηδοῦσανε μὲς στὸ μυαλό του, σὰ χιλιάδες σπίθες κάτω ἀπὸ τ' ἄμῶνι τοῦ γόφτου! Δυὸ βαρεῖες τοῦ χτυποῦσαν τὰ μελήγγια, δεξιά, ἀριστερά, γκάπ—γκούπ, γκάπ—γκούπ, ὀλοένα... ὀλοένα...

*
*
*

Τρελλαίνεται κανεὶς ἀπ' ἀγάπη, ἀπὸ θάνατο; Ἄν δὲν πιστεύετε, νὰ ὁ Λαμπρινός, ὁ ἔμπορος. Κοιτάχτε τον πὼς περνάει: Ἀχτένιος, ἀξούριστος, κακοντομένος, σκιάχτρο μέσα στὶς γειτονιές, στὶς ἀπάνου ροῦγες, στὶς κάτω, καὶ διαλαλεῖ τὴν πραγματεία του:

— Πάρτε χασέδες, ζαφύρια, τσίτια, περκάλιααα!.. Πάρτε πανιὰ γιὰ σάβανααα!.. Σάβανα! Σάβανα!.. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

ΔΗΛΩΣΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΩΤΟΣΕΛΙΔΑ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Ὁρθρου» καταργεῖ τὴ δημοσίευσιν ποιημάτων ἐπὶν πρώτη σελίδα. Τὰ «πρωτοσέλιδα» γίνηκαν συχνὰ ἀφορμὴ δυσἀρεσκείας μεταξὺ τῶν συνεργατῶν καὶθε περιοδικοῦ, κι' ἄλλος τρόπος νὰ πάρουν οἱ κερτίδες δὲν ὑπάρχει παρὰ αὐτὸς πού ἀποφασίσαμε. Ὅπως τὸ ρᾶσο δὲν κάνει τὸν ἱερέα, ἔτσι καὶ ἡ ἀξία ἐνὸς ποιήματος δὲν ἔχει νὰ ζημιωθῇ καθόλου ἀπὸ τὴ θέση. Στὴν πρώτη σελίδα τοῦ «Ὁρθρου» θὰ μπαίνει ἕνα πρωτότυπο διήγημα ἢ μιὰ λογοτεχνικὴ μελέτη. Τὰ ποιήματα θὰ μπαίνουν στὶς ἀκόλουθες σελίδες μὲ τὴ σειρὰ πού μᾶς δόθηκαν.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΠΟ ΗΣΗ

ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Μάγεμα τὸ κελάδι σου κρυφοπηγὴ μιὰ μέρα
μεθυστικὸς γλυκὸς ἠχὸς σ' ἀπόβραδου φλογέρα.
Βοητὸ δὲν εἶταν ποταμιάς, δὲν ἔσπα ἀφρὸς καὶ βόγγος·
Κρήνη σεμνὴ χαμοκυλάει κι' ἀναγαλιάζει ὁ λόγγος·
Φωνὴ δὲν ἀγκικιότανε, θρὸς ἀλαφρὸς ἐγίνη
σὰν τὸ πουλί, στὸν ἔρωτα, ψιλὴ λαλιὰ πού ἀφίνει·
Σὰν Ἀπριλιάτικη πνοὴ σὰν τοῦ Ἥλιου τὴ λαμπράδα
χυνόταν νάβγη δλόγουρα μὲ κάθε γληγοράδα
Πέρα ν' ἀμώση ἐλεύτερα καὶ κόσμους ν' ἀγκαλιάση
γιατὶ στενὰ τῆς φαίνονταν θάλασσα, γῆς καὶ πλάση.
Ἄνοιξε κῆπε μυστικὸ μὲ τ' ἄνθια σου τὰ τόσα
πού νὰ μετροῦση δὲν μπορεῖ ἢ φτωχιά τ' ἀνθρώπου γλώσσα
Ἐδῶ εἶν' ἀρώματα θεϊκὰ στῆς αἴρας τὸ μεθήσι
κι' ἢ πετολούδα ἐσάστισε πού νὰ πρωτοκαθήση.
Κι' ἀναστρὸς ἔλαμπε ὁ Οὐρανός, γιατί τὸ φῶς πού ἐχύθη
κρυφογεννιέται ἔρημη ψυχὴ στὰ πιὸ στενὰ σου βύθη.

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ—ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟ ΒΙΟΛΙ

Στὴ Ν. Μ..

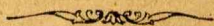
Ὅταν μέσ' στῆς σάλας τὴν ἀγνάδα
χύθηκαν οἱ νότες τοῦ βιολιοῦ
πότε σὰν ἀγῆς Μαγιοῦ λαμπράδα
πότε σὰ μουρμούρισμα φιλιού,

Πότε σὰν ἀντίλαλος καμπάνας
μέσα στὴ σιωπὴ τοῦ δειλινοῦ,
πότε σὰν τραγοῦδι νερομάνας
ἀπὸ τὴν κορφὴ ψηλοῦ βουνοῦ.

Ὅταν ἀπ' τὸ μάγο σου δοξάρι
πέταξαν οἱ νότες σὰν πουλιά,
ἡ ψυχὴ μου ἐγίνηκε κηπάρι
μὲ θερμὴ γι' αὐτὲς μέσα φωλιά.

Τώρα φωλιασμένες ἐκεῖ πέρα
τοῦ βιολιοῦ σου οἱ νότες οἱ γλυκὲς
κελαῖδουὺν καὶ πλέχουν νύχτα-ἡμέρα
κάποιες μελωδίες μαγευτικές.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

HERMANN LINGG

ΣΤΕΡΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ὁ ὕπνος μου ὄλο κι' ἀλαφραίνει
κι' ὁ καῦμός δὲ μὲ βαραίνει
κ' εἶναι τώρα πιά γλυκύς.
Σ' ὄνειρεύομαι καὶ λέω
Πῶς στή θύρα μὲ καλεῖς,
Μὰ πῶς δὲ θ' ἀνοῖ κανεὶς,
Καὶ ξυπνώντας πικροκλαίω.

Ναί, θὰ γύρω τὸ κεφάλι,
Θὰ φιλήσ ὅμως μιὰν ἄλλη,
ὅταν θᾶμαι πιά νεκρή—
Πρὶν ξυπνήση ὀλόγυρά μου
Τὸ ἔρελλον ὁ Μᾶης πουλί,
ἔλα μιὰ φορὰ κοντά μου,
Μιὰν ἀκόμα, τὴ στερνὴ.

(Μετάφραση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ἝΝΕΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ,

CLII

N. S.

Ὅταν σιγὴ στὸν κάμπο βασιλεύει,
κι' εἶνε τὸ δάσος ὄλο ἠσυχασμένο,
τὸ μεσημέρι, πέρα ἐκεῖ στήν ὄχτη
θὰ περιμένω κι' ἔλα ἀγαπημένη!

Θὰ περιμένω ἐκεῖ μέχρι τὸ βράδυ . . .

Γιὰ μιὰ σου λέξη, μιὰ ματιὰ σου μόνη,
πόσο γλυκειὰ θὲ νᾶνε ἡ προσμονή μου!
μὲς τὴν ψυχὴ μου θάντηχῆ ἡ φωνή σου,
κι' ἦδὺ θὰ μελωδῆ τὸ φίλημά μου!

θὰ περιμένω κι' ἔλα ἀγαπημένη . . .

CLIII

Βγῆκα τὴ νύχτα ὀλόμονος καὶ πῆγα,
πῆγα στὸ πιὸ πυκνὸ τοῦ δάσους μέρος·
ἄκρα σιγὴ βασίλευε ἐκεῖ μέσα,
κι' ὡς μπῆκα μὲ περίλουσε τὸ ρίγος.

Κάποιος βαθὺς καῦμός μὲ συνεπῆρε : . .

— Στὴν ἴδια αὐτὴ μεριά, στήν ἴδια πέτρα,
Πόσες φορὲς δὲν εἶχαμε καθήσει— ;
ἀθέλητα μὲ τὴν ψυχὴ σφιγμένη,
γονάτισα καὶ σταύρωσα τὰ χέρια.

Ἄπὸ τὸ νοῦ μου διάβης πονεμένη . . .

CLIV

Στὸ βράχο ἐκεῖ μονάχοι καθισμένοι,
προσσμέναμε νὰ δοῦμε τὸ φεγγάρι,

ἀπ' τῆ θάλασσα μέσα νάνατέλλη,
στὴ λαχτάρα τοῦ λόθου μας δοξμένοι.

Κάτι βουβὸ τὸ πάθος συγκρατοῦσε . . .

Κι' ὡς φάνηκε σὲ λίγο τὸ φεγγάρι
σκιορτώντας ὅλη μοῦσφιξες τὴ μέση,
κι' ἔγειρες, γλυκομύριστο κλωνάρι,
στὸν ὄμῳ μου σὰ λιποθυμισμένη.

Πρώτη φορὰ σὲ φίλησα στὰ μάτια . . .

CLV

— «Κάθησε, ἀγαπημένη μου στὴν ἄκρη
τοῦ ποταμοῦ κι' ὡ γῦρε ἔδω στὴ χλόη . . .
ἄκουσε τῆδονιοῦ τὸ ψυχοπόνι,
καὶ τῆς πηγῆς τὸ μάγο μυρολόι !

Τόσο βαθεῖα στιγμὴ δὲν ἔχω νοιώσει . . .

Κι' ἄλλο δὲ σοῦ ζητῶ, καλὴ μου κόρη,
Παρά τὸ χαμογέλιο τῆς ψυχῆς σου
νά δῶ μέσα στὰ μάτια σου νάνθίζη,
καὶ νὰ μὲ γγίση ἡ θέρμη τῆς πνοῆς σου !

Ἔπεσε, ἀγαπημένη μου, στὴ χλόη . . . »

ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΥΣΟΠΕΤΑΛΑ

Στὸν ποιητὴ Γεώργιο Τσουκαντᾶ
μὲ ἐκτίμηση ἀφιερωμένο.

Ἦταν ἀνθοὶ κάποια φορὰ σ' αὐτὴ τῆ γῆ τῆ χέρσα
σ' αὐτὰ τὰ ῥεποθέμελα, κάποτε ἄρχοντας ζοῦσα

στὸ πλάι μιᾶς κρινόλαιμης καστανομάτας κόρης,
ποῦ τῶν δεντρῶν παιγνίδιζεν ἡ σκιὰ στὸ μέτωπό της.

Δῶ ἦταν τὰ κρυσταλλόνερο, ποῦ πίναμε τὸ θέρος,
πειὸ κεῖ ἡ λευκὴ τριανταφυλλιά, ποῦ μάδαε τοὺς ἀνθούς της,
κεῖθε ἡ γαβάθα ἡ πύληνη, ποῦ πῖναν τὰ κοκκῶρια
καὶ τὰ χιονοπερίστερα συχνὰ δροσολοζόνταν.
Καὶ σύντας ἐτινάζονταν πιτσιλιζεν ὁ γοῦτος
τὰ καστανὰ ἢ λευκόμαυρα φτερὰ τῆς περιστεράς.

Κάποτε ξάφνου ἀλύχταε στὸ διάβα τοῦ περάτη
ὁ Μαῦρος, ποῦ κοιμώτανε στοῦ πουλαριοῦ τὸ πλάι
καὶ τὰ γελάδια μούγκριζαν, στ' ἀντίκρουμα τῆς πῆτας
τ' ἀπόσπερο. Πῶς τῶγντιζε τὸ πάντο τῆς ψυχῆς της !

Καὶ τώρα σὰν ἐδιάβηκα κεῖθε, πειὰ διαβατάρης,
καὶ κάθισα στὸ χάλασμα τῆς πλίδρινης τῆς μάντρας
μετώπιασα ποῦ ἐργάζονταν κάποιοινε χρυσομάλλη
νειόν. Ἐπαλὰ πελέκαγε κάποιαν ἐληῆς διχάλα
καὶ σκάλιζε λαφρὰ-λαφρὶ μὲ ἴκοπτερό κι' ὄρατο
μαχαῖρι μαυρομάνικο μιᾶς γκλιτσας τὸ κεφάλι.
Κι' ἔφτιαναν ὄχεντρας μορφὴ καὶ πελεκοῦσε φεῖδι.
Τότε ξανὰ συντύχανε ἡ ἀνάμνησες τὸ νοῦ μου
καὶ σκόρπισαν σὲ κάθε ἀνθὸ καὶ τοὺς βλαστοὺς χοιδέφαν.
Κι' ἦρθαν ξανὰ στὴ θύμησι μιὰ ῥοδαυγὴ δυὸ χεῖλεια
φλογᾶτα, ποῦ τὰ φίλησα στῆς λεμονιάς τὸν ἴσκιο
καὶ στὸ γλυκοαναγάλισμα τῶν μάγουλων ἢ φλόγα
καὶ τὸ ῥοδοκοκκίνισμα τῆς πρωτοφιλημένης.

ΒΑΣΟΣ ΝΟΔΑΡΟΣ

“ΟΜΙΛΙΕΣ ΕΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ,”

“ΠΡΩΤΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ,”

III

(Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο)

Ποῦ ὀφείλονται οἱ ἐπαναστάσεις; στήν ἀγανάκτηση τῶν προηγμένων καί συγχρονιστικῶν πνευμάτων κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς συντηρήσεως τῆς παραδόσεως, τοῦ ἀναρχοτισμοῦ ὀφείλονται στήν ἀνάγκη τὴν ὁποῖα ἀισθάνεται μὴ τάξῃ νὰ καταβάλλῃ μίαν ἄλλη, ποῦ ἐπιμένει καί βραδυπορεῖ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς προόδου καί τῆς μεταλλαγῆς, πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστημονικῆς κατευθύνσεως, ποῦ σήμερα διέπει τὸν κόσμον· ὀλουάριθμίετε συνεχεῖς ἐπαναστάσεις σὲ μίαν χώρα, ἐκεῖ θὰ διακρίνετε πῶς ὑπάρχουν μεγάλες διαφορὲς ἀντιλήψεων σὲ κεφαλαιώδη ζητήματα κοινωνικῶν κατευθύνσεων, ποῦ δὲ βρῆκαν ἀκόμη τὸ φυσικὸ δρόμον τοῦς· μπορεῖτε νὰ διαβλέψετε πῶς, ἡ χώρα αὐτὴ δὲ βρῆκε τὸ δρόμον τῆς στήν ἐξελικτικὴν πρόοδον, πῶς ἐκεῖ τὸ συγχρονιστικὸ πνεῦμα καθυστερεῖ, πῶς ἡ μάζα βραδύνει πολὺ, πῶς οἱ προηγμένοι εἶνε λίγοι καί δὲν μποροῦν νὰν τὴν παρασύρουν πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀπεναντίας στίς χώρες ἐκεῖνες, ποῦ διακρίνετε πρόοδον, χωρὶς αὐτὴ νὰ συντελεῖται μὲ τὸ μέσον τῶν ἐπαναστάσεων θὰ πῆ πῶς σ' αὐτὴ ὑπάρχει πληθώρα συγχρονισμῶν πνευμάτων, πῶς ἡ μάζα εἶνε σὲ θέση νὰ παρακολουθῆ, χωρὶς βιαιότητα, τίς ὑποδείξεις τῆς καί πῶς ἐκεῖ ἡ ἐξελικτικὴ τελειοποίησις συντελεῖται φυσιολογικῶς· παραδειγμα ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἀμερική, ἡ Ἰαπωνία, οἱ Σκανδιναβικὲς χώρες, σ' αὐτὲς κ' ἡ μεγαλύτερες κοινωνικὲς μεταλλαγές, ὅπως ὁ κομμουνισμὸς, ἡ κατάργησις τῆς θρησκείας, ἡ εἰσαγωγή τῶν βιολογικῶν μεθόδων στή διοίκηση καί τὴν πολιτικὴν, θὰ γείνουν σχεδὸν ἀβίαστα, θὰ συντελεσθοῦν, μετὰ χρόνον, μὲ τὴ θέληση, τὴ συγκατάβαση καί τὴ συνεργασία ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.

Ἡ μεγαλύτερη ἐπανάσταση στοὺς ὀργανισμοὺς ἐκείνους, ποῦ βρῆκαν τὸ δρόμον τοῦς εἶνε ἡ ἐξέλιξις, ἡ ἐξέλιξις πρὸς τὸ καλλίτερον, χωρὶς τίς ἀμφιβολίας γιὰ τοὺς σκοποὺς τοῦς.

IV

Τί εἶνε ἡ ἐπιστήμη; τὸ σύνολον τῶν ἀρχῶν, τῶν μεθόδων, τῶν ἀξιών καί συμπερασμάτων, ποῦ μᾶς προσφέρει ΕΚΑΣΤΟΤΕ ἢ πειραματικὴ γνώση a posteriori καί κυρίως ἡ βιολογία· ἀλλὰ σὲ σημεῖον αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε σταθερότητα ἀρχῶν καί συμπερασμάτων, καθόσον πρὸ παντός στήν ἐπιστήμην τὴ σημερινὴν βασιλεύει ἡ δημιουργικὴ ἐξέλιξις γιὰ κάθε τί ποῦ

σήμερα ὑποστηρίζειν γιὰ τὴν ἐπιστήμην δὲν ἀμφιβάλλει ἀπλῶς γιὰ τίς ὑποδείξεις τῆς δὲν πιστεύει τυφλὰ ὅτι ὑποδεικνύει· δὲν ὑποτάσσεται σὲ μεθόδους ποῦ τυχὸν αὔριο ἀποδειχθοῦν στραβές· ἡ ἐπιστήμη ἐρευνᾷ, παρατηρεῖ, δοκιμάζει, ΕΛΠΙΖΕΙ· πιστεύει ὄχι σὲ τὸ τέλειον ἢ σὲ τὴν ἀλήθειαν ποῦ δὲ θὰ φθάσῃ ποτέ, ἀλλὰ σὲ τὴν δύναμιν τῆς προόδου ποῦ θὰ συντελεσθῆ διὰ τῆς ἐρευνῆς· γιὰ τοῦτο δὲν περιορίζεται σὲ πείραμα καί σὲ ἐπαγωγικὴν μέθοδον τῶν παλαιότερων ἀλλὰ παραδέχθηκε τελευταία καί τὴν ΥΠΟΘΕΣΗ σὲ γόνιμον πεδίο τῶν ἐρευνῶν τῆς· ἡ ἀρχὴ τῆς συγκεφαλαιώσεως σὲ μίαν ἀρχήν· ἀμφιβάλλει εἰς ὅτι σήμερα πιστεύει ἐρευνᾷ· θρησκεία μου εἶνε ἡ ἐκάστοτε πίστις μου.

Ἄλλ' ἀντὶ ἡ ἐπιστήμη, ποῦ βρίσκεται πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀντὶ νὰ κατεβῆ μέχρι τῆς μάζας καί νὰ μιλῆσῃ σ' αὐτὴ μὲ τὴ γλῶσσα τῆς εἰλικρινείας, ἀπεναντίας στέκεται σὲνα ἐπίπεδον ἐπισκοπήσεως μακρῶν τοῦ κόσμου, καί δὲν καταδέχεται νὰ φθάσῃ μέχρι αὐτοῦ· ἀδυναμία ποῦ τὴν πληρώνει ἡ ἀνθρωπότης διὰ τῆς ὑποδουλώσεώς τῆς στήν πρόληψη καί τὸ ψεῦδος ἐπὶ τόσες χιλιετηρίδες τώρα!... γιὰ τὴν δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀδυναμία χαρακτῆρος, δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀσυνειδησία ἀπὸ τὸ νὰ γνωρίζομε κατ' ἐπιπέδον καί νὰ μὴν τὸ κοινοῦμε στὰ πλήθη ὕστερα ἀπὸ τόσες ἀνακαλύψεις, ὕστερα ἀπὸ τὸ πλησίον μᾶς πρὸς τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς μὲ λιγώτερον τρόπον, τί κατῳρθόσε ἡ ἐπιστήμη! τοὺς καιροὺς μᾶς ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως σὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀνυψώσεως τοῦ πλήθους; Μήπως ἀκόμη δὲν διδάσκεται σὲ σχολεῖον τὸ ψεῦδος ἀντὶ τῆς ἀλήθειας καί εἶται δὲν μολύνουμε τὴ νεότητα καί δὲν καταστρέφουμε τὸ μέλλον; μήπως ἀκόμη τὸ Δίκαιον δὲν ἀγνωρίζει τίς ἡλιθιότητες τοῦ Ἰουστινιανοῦ γιὰ τὴν ἰδιοκτησίαν καί τὴν οἰκογένειαν ὡς σοφίαι ἀλάνθαστες; μήπως ἡ Ἠθικὴ περιορίζοντα τὸ ἐνστικτικὸν δὲ διαστρεβλῶνει τὴν ψυχὴν μᾶς καί τὴ φύσιν μᾶς; ἀκόμη, ἀκόμη... ὅπουδήποτε στραφεῖς θάδῃς τὸ ψεῦδος καί τὴν ἀπάτην τὴν ἀνηθικότητα καί τὴν ὀσμὴν νὰ στίλβουν ἡ ἀξίαι ἀδανάντες.

Ἐὰν δὲν ἀξίζει ἡ μόρφωση οἰαδήποτε· δὲν ἀξίζει ἡ γνώσις δὲν ἀξίζει ἡ ἀλήθεια, τὴ στιγμὴν ποῦ δὲ κάνουμε χρῆσιν· ναί πρέπει νὰ φοροιάζομε μέσα μᾶς ὅτι μαθαίνουμε καί νὰ κοινοῦμε τίς ἀπόψεις ἐκεῖνες, ποῦ μᾶς παρουσιάζονται ὡς σκοπιμότερες καί καλλίτερες ἀπὸ κείνας ποῦ κυκλοφοροῦν στήν προληπτικὴν κοινωνίαν μᾶς πρέπει νὰ χυμῶμε τὴν δύναμιν νὰ διαλαλοῦμε μεγαλόφωνα ὅτι μέσα μᾶς λέγει ἡ ψυχὴ. Αὐτὸ λέγεται χαρακτῆρ.

V

Ἡ ὀσμὴν μὲ τὸν ὁποῖον σκεπτόμεθα εἶνε ἡ Λυδία λίθος· καί τῆς ἀξίας μᾶς· ἡ σκέψις δίνει τὴν ἐντύπωσιν ἀστραπῆς, ποῦ φωτίζει τὴν ψυχὴν κεινοῦ ποῦ τὴν λέγει· δὲ χρειάζεται πολὺ γιὰ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς τὸν ἄνθρωπον, ποῦ βρίσκεται μπροστὰ του· ἀρκεῖ νὰ τὸν ἀκούσῃ νὰ μιλῇ κ' ἀμέσως τὸν ἀντιλαμβάνεται ὅσον κ' ἂν ὑποκρίνεται· δὲν μπορεῖ νὰ διαφύγῃ τὴν ματιὰν κεινοῦ, ποῦ καταλαβαίνει.

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς διαφύγουν ἄνθρωποι, ποῦ ξηγοῦν τὸν κόσμον κατὰ μεταφυσικὸν τρόπον, πιστεύοντες ἀκόμη στήν κυριαρχίαν

τοῦ Θεοῦ, στήν ὑπαρξή Μοίρας κυβερνώσης στήν ἐλευθερία τῆς βουλήσεως, στήν ἰδέα τῆς εὐθύνης, στήν ὑπαρξή μυστικῶν δυνάμεων; ἐνῶ μάλιστα μᾶς μιλήσουν ἄνθρωποι, ποῦ δικαιολογοῦν καθετί κατὰ φυσικούς καί κοινωνικούς νόμους, ποῦ πιστεύουν στή θέληση, ποῦ τρέχουν στήν αἰτία τῶν γεγονότων, ποῦ ζητοῦν τήν πηγὴ τῶν κακῶν, ποῦ δὲν ἀφήνουν χωρὶς νὰ δικαιολογήσουν καμιά μας ἀνθρώπινη σχέση—ἀμέσως αὐτοὶ μᾶς ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη, μᾶς κρατοῦν τὴν προσοχή, μᾶς ἰσχυροποιοῦν τὴ θέληση μέσα στὸν ἀγῶνα. τῆς ζωῆς· ἄνθρωποι, ἀφανάτιστοι σταθεροί, μὲ τὰ μάτια γιομάτα μέλλον, μὲ τὴ ψυχὴ γιομάτη θέληση δὲν περνοῦν ἀπὸ μπροστά μας ἀπαράτηρητοι· Ἀκριβῶς γιατί ἡ ζωὴ ἀναγνωρίζει σαυτοὺς τὴν κυριαρχία ἀναγνωρίζει σαυτοὺς τὴ δύναμη.

Προσθέστε σαυτὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ σκέψη ἔχει διαμορφώσει τὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου κεινοῦ ποῦ σᾶς μιλεῖ· ἀκόμη προσθέσατε τὴν διαμόρφωση τῶν μελῶν τοῦ προσώπου του, τῶν ὀστέων, τῶν παρειῶν, τοῦ στόματος, τῶν ρυτίδων, τῶν σχισμάδων, τῆς φωνῆς κί· ἔχετε ἀμέσως μπροστά σας δλόκληρο τὸν ἄνθρωπο σχεδὸν ἀκάλυπτο· κυττάχτε τον μὲ σταθερότητα στὰ μάτια προσέξτε τον στὰ χεῖλη ὅταν μιλήσει· ρωτήσετε σχετικὰ γιὰ τοὺς γονεῖς του καὶ τὸν ἔχετε πιά μπροστά σας ἐντελῶς γυμνό.

1914—1917

ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

AUGUSTE RODIN

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Ἐὰν ἐννοοῦν μὲ τὴ λέξη θρησκός τὸν ἄνθρωπο ποῦ ὑποβάλλεται σὲ ἀσκητικὲς πράξεις, ποῦ γονατίζει μπρὸς σὲ μερικὰ δόγματα, βέβαια δὲν εἶμαι θρησκός. Μὰ καὶ ποῖος μπορεῖ νὰ πῆι ὅτι εἶναι στήν ἐποχὴ μας. Ποῖος μπορεῖ ν' ἀρνηθῆι τὸ κριτικὸ τοῦ πνεῦμα καὶ τὸ λογικὸ του;

Ἀλλὰ κατὰ τὴ γνώμη μου ἡ θρησκεία εἶναι ἄλλο πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ψιθύρισμα ἑνὸς πιστεύω. Εἶναι τὸ αἰσθημα ὅλου ἐκείνου ποῦ εἶναι ἀνεξιχνίαστο καὶ χωρὶς ἄλλο ἀνεξήγητο μέσα στὸν κόσμο. Εἶναι ἡ λατρεία τῆς ἄγνωστης Δύναμης ποῦ διέπει τοὺς παγκόσμιους νόμους καὶ ποῦ διατηρεῖ τοὺς τύπους τῶν ὄντων· εἶναι ἡ ὑποψία ὅλου ἐκείνου ποῦ μέσα στὴ φύση δὲν ὑποπίπτει στὶς αἰσθήσεις μας ὅλου τοῦ ἀπέραντου κράτους τῶν πραγμάτων ποῦ οὔτε τὰ μάτια τοῦ σώματός μας οὔτε ἀκόμα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας εἶναι ἱκανὰ νὰ ἰδοῦν· εἶναι ἀκόμα τὸ πέταγμα τῆς συνείδησός μας πρὸ τὸ ἄπερο, τὴν αἰω-

νιότητα, πρὸς τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴ χωρὶς ὄρια ἀγάπη, ὑποσχέσεις ἴσως φανταστικές, ἀλλὰ ποῦ μέσα σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ κίνου τὸ πνεῦμα νὰ κινεῖται ὡσὰν νὰ ἐννοιωθε φτερά.

Μὲ αὐτὴ τὴ σημασία εἶμαι θρησκός.

Ἐὰν ἡ θρησκεία δὲν ὑπῆρχε θὰ αἰσθανόμουν τὴν ἀνάγκη νὰ τὴν ἐφεύρω. Οἱ πραγματικοὶ λογοτέχνες εἶναι οἱ πῖο θρησκοὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ κόσμος νομίζει ὅτι δὲ ζοῦμε παρὰ μόνον μὲ τὰς αἰσθήσεις μας καὶ ὅτι ὁ ὄρατος κόσμος μᾶς ἀρκεῖ. Μᾶς παίρνουν γιὰ παιδιὰ ποῦ μεθοῦν μὲ τὰ χρώματα καὶ ποῦ διασκεδάζουν μὲ τίς μορφές ὅπως μὲ τίς κοῦκλες.

Μᾶς νοιώθουν πολὺ ἄσκημα. (1) Πέρα ἀπὸ τίς ἐπιφάνειες τὸ βλέμμα μας βυθίζεται ἕως τὸ πνεῦμα, καὶ ὅταν μετὰ ἀναπαρασταίνουμε τίς ἐξωτερικὲς γραμμὲς τίς πλουτίζουμε μὲ τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο ποῦ ἐμπερικλείουν.

Ὁ καλλιτέχνης, ὁ ἄξιος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, πρέπει νὰ ἐκφράζει ὅλη τὴν ἀλήθεια τῆς φύσης, ὄχι μόνον τὴν ἐξωτερικὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ ἐπίσης, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν ἐσωτερικὴν.

Ὅταν ἓνας καλὸς γλύπτης πλάθει μιὰν ἀνθρώπινη προτομὴ δὲν παριστάνει μόνον μῦς, μὰ τὴ ζωὴ ποῦ τοὺς κινεῖ, πῖότερο ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴ δύναμη ποῦ τοὺς διέπλεσε καὶ τοὺς μετέδωσε εἴτε τὴ χάρη, εἴτε τὴ ρώμη, εἴτε τὸ ἐρωτικὸ θέλγητρο, εἴτε τὴν ἀδάμαστην ὀρμὴν.

Ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος κάνει νὰ κροτεῖ τὴν δημιουργικὴ Δύναμη σ' ὅλες τίς ζωντανὲς σάρκες. Ὁ Λούκα ντελλὰ Ρόμπα τὴν κάνει νὰ γελά θυμασίως. Ἐτσι κάθε γλύπτης ἀνάλογα μὲ τὸ χαρακτήρα του δανεῖζει στὴ φύση μιὰ ψυχὴ τρομερὴ ἢ πολὺ γλυκεῖα.

Ὁ τοπειογράφος πηγαίνει ἀκόμα πῖο πέρα ἴσως. Βλέπει τὴν ἀνταύγεια τῆς παγκόσμιας ψυχῆς ὄχι μόνον στὰ ἔμψυχα ὄντα ἀλλὰ καὶ στὰ δένδρα, στὰ χαμόκλαδα, στὶς πεδιάδες, στοὺς λόφους. Ἐκεῖνο ποῦ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δὲν εἶναι παρ' ἑξῆλο καὶ γῆς στὸ μεγάλο τοπειογράφο παρουσιάζεται ὡς τὸ πρόσωπο ἑνοῦ πελώριου ὄντου. Ὁ Corot ἔβλεπε σκορπισμένη τὴν καλωσύνη στὶς κορυφές τῶν δένδρων, στὸ χορτάρι τῶν λειβαδιῶν καὶ στὸν καθρέφτη τῶν λιμνῶν. Ὁ Millet διέκρινε τὸν πόνο καὶ τὴν ἐγκαρτέρηση.

1) Τὰ σχήματά καὶ οἱ ἀποχρώσεις δὲν εἶναι γιὰ μᾶς παρὰ τὰ σημεῖα κρυμμένων κόσμων.

Παντοῦ ὁ μέγας καλλιτέχνης νοιώθει τὸ πνεῦμα του νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ψυχὴ του. Ποῦ θὰ μπορούσατε νὰ βρῆτε πῶς θρησκὸν ἄνθρωπο;

Ὁ γλύπτης δὲν κάνει κι' αὐτὸς πράξεις λατρείας ὅταν παρατηρεῖ τὸ μεγαλειώδη χαρακτήρα τῶν μορφῶν ποὺ μελετᾷ, ὅταν, ἀπὸ τὸ κέντρο τῶν φευγαλέων γραμμῶν, γνωρίζει νὰ ξεχωρίζει τὸν αἰώνιο τύπο κάθε ὄντου, ὅταν φαίνεται νὰ διακρίνει στὸ βάθος ἀκόμα τῆς θεότητος τὰ ἀμετάβλητα καλούπια σύμφωνα μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι πλασμένες ὅλες οἱ ὑπάρξεις; Παρατηρήσατε, γιὰ παράδειγμα, τὰ ἀριστουργήματα τῆς Αἰγυπτιακῆς γλυπτικῆς, ἀνθρώπινες μορφές ἢ ζῶα, καὶ πέστε ἐὰν ὁ ἄδρὸς τονισμὸς τῶν κυριωτέρων ἐξωτερικῶν γραμμῶν δὲν παρέχει τὴν συγκινητικὴν ἐντύπωσιν ἐνοῦ ἱεροῦ ἔθνου. Κάθε καλλιτέχνης ποὺ ἔχει τὸ προτέρημα νὰ γενικοποιεῖ τις μορφές, δηλαδή, κρατώντας μιὰ λογικὴ νὰ μὴν ἀφαιρεῖ ἀπὸ αὐτὲς τὴ ζῶσα ὑπαρξή τους, προκαλεῖ τὴν ἴδια θρησκευτικὴ συγκίνησιν· γιὰτὶ μᾶς μεταδίνει τὸ ἀνατρίχιασμα ποὺ αἰστανθῆκε ὁ ἴδιος μπρὸς στις ἀθάνατες ἀλήθειες.

Τὸ μυστήριον εἶναι κι' ὅλας σὰν μιὰν ἀτμόσφαιρα ὅπου λούζονται τὰ ἐξαιρετὰ ἔργα Τέχνης.

Αὐτὰ ἐκφράζουν πραγματικὰ ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα νοιώθει ἀπέναντι ἀπὸ τὴ φύσιν. Τὴν ἀναπαραστάσασιν μὲ ὅλη τὴ λαμπρότητα, μὲ ὅλο τὸ μεγαλεῖο ποὺ ἕνα ἀνθρώπινο μυαλὸ γνωρίζει ν' ἀνακαλύψει μέσα της. Μὰ ἀναγκαστικὰ σκοντάφτουν μπρὸς στὸ ἀπέραντο Ἄγνωστο ποὺ τυλίγει ἀπὸ ὅλες τις μεριεὶς τὴν τόσο μικρὴ σφαῖρα τοῦ γνωστοῦ. Γιὰτὶ τέλος δὲν αἰστανόμεθα καὶ δὲ μπορούμε νὰ συλλάβουμε μέσα στὸν κόσμον παρὰ αὐτὸ τὸ ἐλάχιστον τῶν πραγμάτων ποὺ παρουσιάζονται σὲ μᾶς καὶ τὰ ὁποῖα μπορούν νὰ ἐντυπώσουν τις αἰσθήσεις μας καὶ τὴν ψυχὴν μας. Ὅλα ὅμως τὰ ἄλλα μπαίνουν σ' ἕνα σκοτάδι ἄσπρο. Καὶ ἀκόμα πολὺ κοντὰ μας χίλια πράγματα μᾶς εἶναι κρυμμένα ἐπειδὴ δὲν εἴμαστε καμωμένοι γιὰ νὰ τὰ νοιώσουμε.

Nous ne voyons jamais qu' un seul côté des choses ;

L' autre plonge dans la nuit d' un mystère effrayant.

L' homme subit le joug sans connaître les causes.

Tout ce qu' il voit est court, inutile et fuyant.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγγὼ τὸ εἶπε καλύτερα ἀπὸ μένα.

Τὰ ὠραία ἔργα ποὺ εἶναι τὰ πῶς ὑψηλὰ δείγματα τῆς ἀνθρώπινης εὐφυΐας καὶ εἰλικρίνειας μιλοῦν γιὰ ὅτι εἴμπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ πάνω

στὸν ἄνθρωπον καὶ στὸν κόσμον καὶ ὕστερα σοῦ δίνουν νὰ καταλάβεις πὼς ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο ποὺ δὲν μπορεῖ κανένας νὰ νοιώσει

Κάθε ἀριστοῦργημα ἔχει αὐτὸ τὸ μυστηριώδη χαρακτήρα. Βρίσκει κανεὶς πάντα μέσα του λίγο ἕλιγγο. Θυμηθῆτε τὸ ἐρωτηματικὸ ποὺ πλανᾶται σὲ ὅλες τὲς εἰκόνες τοῦ Vinci. Μὰ κάνω ἄγχημα νὰ διαλέγω γιὰ παράδειγμα αὐτὸν τὸ μέγας μυστικιστὴ στὸν ὁποῖο τὰ λόγια μου ἐπιβεβαιώνονται πολὺ εὐκόλα. Ἄς πάρουμε καλύτερα τὴ θαυμάσια «Ἀγροτικὴ Συναυλία» τοῦ Τζιορτζιόνε. Εἶναι ὅλη ἡ γλυκειὰ ἀγάπη τῆς ζωῆς. Μὰ σ' αὐτὸ προστίθεται κι' ἕνα εἶδος μελαγχολικοῦ μεθυσιοῦ· τί εἶναι ἡ ἀνθρώπινη χαρὰ; Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται; Ποῦ πηγαίνει; Αἶνιγμα τῆς ὑπαρξῆς!

Ἄς πάρουμε ἀκόμα ἂν θέλετε τις «Μαζῶχτες» τοῦ Millet. Μία ἀπ' αὐτὲς τις γυναῖκες ποὺ κουράζονται φορικτὰ κίτω ἀπὸ τὸν καυτὸ ἥλιο ἀνασηκώνεται καὶ κοιτάζει τὸν ὄριζοντα. Καὶ σὰ νὰ αἰστανόμεστε πὼς μέσα σ' αὐτὴ τὴ γυμνὴ ἀπὸ ἰδέες κεφαλὴ μιὰ ἐρώτησιν ξάφνου πετάχτηκε: — Πρὸς τί;

Ἐδῶ βρίσκειται ὅλο τὸ μυστήριον ποὺ πλανᾶται στὸ ἔργο.

Πρὸς τί ὁ νόμος ποὺ δεσμεύει τὰς ὑπάρξεις στὴ ζωὴ γιὰ νὰ τις κάνει νὰ ὑποφέρουν. Πρὸς τί ἡ αἰώνια αὐτὴ ἀπάτη ποὺ τις κάνει νὰ ἀγαπήσουν τὴ ζωὴ, τὴ γιομάτη τόσοις πόνους; Ἀγωνιώδες πρόβλημα.

Καὶ δὲν εἶναι μόνο τὰ ἀριστουργήματα τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ποὺ προκαλοῦν αὐτὴ τὴν μυστηριώδη ἐντύπωσιν. Τὴ νοιώθουμε ἐπίσης καὶ μπρὸς στὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας Τέχνης, μπρὸς στις τρεῖς Μοῖρες τοῦ Παρθενῶνα π. χ. Τις ὀνομάζω Μοῖρες γιὰτὶ εἶναι ἡ καθιερωμένη τους ὀνομασία, ἂν καὶ κατὰ τὴ γνώμη τῶν σοφῶν, παριστάνουν ἄλλες θεότητες· λίγο ἐνδιαφέρει ἐξ ἄλλου. Δὲν εἶναι παρὰ τρεῖς γυναῖκες καθισμένες καὶ ἡ στήθισι τους εἶναι τόσο γαλήνια, τόσο μεγαλειώδης ποὺ φαίνονται σὰ νὰ λαβαίνουν μέρος σὲ κάτι τόσο πολὺ μέγας ποὺ δὲ βλέπουμε. Ἀπὸ πάνω τους βασιλεύει πραγματικὰ τὸ μέγας μυστήριον. Μία δύναμις ἄλλη, αἰώνια, στὴν ὁποῖα ὀλόκληρος ἡ Δύση ὑποκούει καὶ ποὺ αὐτὲς οἱ ἴδιες εἶναι οἱ οὐράνιες θεράπαινές της.

Ἔτσι οἱ Δάσκαλοι προχωροῦν ἕως τὸν περίβολον ποὺ ἀνήκει στὸ Ἄγνωστο. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς πληγώνουν οἰκτρὰ τὸ μέτωπον. Ἄλλοι ποὺ ἡ φαντασία τους εἶναι πῶς γελαστὴ νομίζουν πὼς ἀκούουν πάνω ἀπὸ τὸν τοῖχον τὸ τραγοῦδι μελωδικῶν πουλιῶν ποὺ γιομίζουν τὸ κρυφὸ περιβόλι.

(Μετάφραση ΑΝ. ΚΟΜΗ)

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Ἐκθεσις Βώκου.— Εἶναι γνωστὸ σὲ ὅλους ὅτι ὁ Γεράσιμος Βώκος ἄφησε μιὰν ἀνοτιξιάτικην αὐγὴ τῇ φιλολογίᾳ—ποιοὺς δὲ θυμᾶται τὸ περιοδικὸν «Καλλιτέχνης»;—ἐπῆρε στὸ χέρι τῇ παλέτα, κι' ἄρχισε νὰ τριγυρνᾷ τὰ βουνά. Προτοῦ φύγει, τώρα τελευταῖα, γιὰ τὴν Εὐρώπῃ εἶχε δώσει μιὰν ἐκθεσὶ στὸ Ζάμπειο. Ἐξω στὶς διάφορες πόλεις ποὺ γύρισε, πούλησε σχεδὸν ὅλους τοὺς πίνακές του, καὶ τώρα, ἕστερα ἀπὸ ἐνάμισυ χρόνον, μᾶς παρουσιάζει τὴ τελευταία του ἐργασία.

Ὁ κ. Βώκος εἶναι ρεαλιστής· βλέπει καὶ θέλει νὰ παρουσιάσῃ τὰ ἀντικείμενα, ὅπως ἀκριβῶς βρίσκονται τριγύρω του. Αὐτὸ φαίνεται κι' ἀπὸ τὰ θέματά του, ὅπου δὲ διστάζει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸ στόλο στὸ Φάληρο, ἢ δέκα βάρκες μὲ πανιά νὰ περνᾶνε τὸ στενὸ τῆς χαράδρας, ἢ ἀκόμα τὶς ξερὲς γραμμὲς ἐνὸς ἄσχημου profil. Στὴν τεχνοτροπία του εἶναι μοντέρνος καὶ στὴν ἐκτέλεση, καὶ στὸ χρῶμα, καὶ στὴ παρουσίαση γενικὰ τοῦ θέματος. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ κρίνουμε ὡς ἐλάττωμα. Δὲν εἴμαστε ἡμεῖς ἀπὸ κείνους, τοὺς ποτισμένους ἀπὸ τὸν ἔμπροσσιονισμό, ποὺ δὲν παραδέχονται καμμιάν ἄλλη τεχνοτροπία στὴ τέχνη. Βλέπουμε καὶ κρίνουμε τὸ ἔργο τοῦ ζωγράφου, ἀπὸ τὴ θέσι ἐκείνη ἀκριβῶς, ποὺ μᾶς παρουσιάζει ὁ τεχνίτης, καὶ ἀναλύοντας τὴ προσπάθειά του αὐτῇ, θέλουμε νὰ προσδιορίσουμε κατὰ πόσον ἀληθινὰ τὰ ἔργα του ὑποβάλλουν, συγκινοῦν καὶ δίδουν τὴν αἴσθησι τοῦ ωραίου.

Ἀπὸ τὰ μέρη καὶ τὰ τοποῖα ποὺ γύρισε ὁ κ. Βώκος ἢ Πορταριά καὶ τὸ Πήλιο τοῦ ἔδωσαν τοὺς καλλίτερους πίνακές του. Ἡ «Ἀκτὴ χορευτοῦ», ἢ «Θέα πρὸς τὴ Μακρονίτσα», τὰ «Ἀπέναντι βουνά», εἶναι ἀπὸ τοὺς καλλίτερους πίνακες αὐτῆς τῆς σειρᾶς. Σ' αὐτούς, ὅπως εἶπαμε, ὁ ζωγράφος πετυχαίνει ἀρκετὰ—σχετικὰ μὲ τὴ τεχνοτροπία ποὺ ἔχει—καὶ μᾶς παρουσιάζει πίνακες καλοὺς. Ἐμεῖς ὅμως προτιμᾶμε τοὺς πίνακες «Περιβόλι στὰ Πατήσια» καὶ «Ἀπὸ ἓνα κῆπο» (Πορταριά), ὅπου ὁ κ. Βώκος εἶναι περισσότερο φειδωλὸς πρὸς τὸ μοντερνισμό του, περισσότερο προσεκτικὸς στὴν ἐκτέλεση, κι' ὅπου μᾶς παρουσιάζει δροσιά, ἁρμονία κι' ωραίους χρωματισμούς.

Ἀπὸ τοὺς πίνακές του σημειώνουμε ἀκόμα μὴ nature morte

«τὰ φρούτα» καὶ μερικὰ σκίτσα μὲ μολύβι ἀπὸ τὸ Παρίσι ποὺ παριστοῦν κάτι πολυθόρυβες δειδροστοιχίες.

Ὁ κ. Βώκος εἶναι ἓνας αὐτοδίδακτος ζωγράφος ποὺ ἐργάζεται προσπαθώντας νὰ δώσῃ ὅ,τι καλύτερο μπορεῖ· ἢ προσπάθειά του εἶναι φανερὴ, καὶ δὲν μπορεῖ κανένας παρὰ νὰ ἐπαινέσῃ πάντα μιὰ προσπάθεια.

Ἐκθεσις Münek.— Πρὸ μηνὸς ὁ Τσεχοσλοβάκος ζωγράφος κ. Münek ἐξέθεσε σὲ μιὰν αἴθουσα τριάντα περίπου πίνακές του. Τὰ θέματά του εἶναι ὅλα σχεδὸν παρμένα ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ ζωὴ τῆς πατρίδος του : τὸ ὄργωμα στοὺς κάμπους ἢ πτηνοτροφία, ἢ νεαρὴ μητέρα μὲ τὸ μορὸ τῆς, οἱ στρατιῶτες μέσ' στὰ χιόνια, μιὰ κόρη κόβοντας ἄνθη στοὺς ἀγρούς, τὰ βουνά, οἱ κάμποι κι' ὁ οὐρανὸς τῆς μακρονῆς καὶ ἄγνωστῆς μας ἐκείνης χώρας, εἶναι ὅλα ζωγραφισμένα μὲ παρατηρητικότητα καὶ δύναμι. Βλέπει κανεῖς, ἀνάμεσα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς πίνακες, τὴ ζωὴ τῆς πατρίδας τοῦ ζωγράφου νὰ σφύρῃ ἐντονη, γεμάτη ἀπὸ ρυθμὸ καὶ χρώματα· μιὰ μεγάλη ζωτικότητα εἶναι χυμένη μέσα στοὺς πίνακες αὐτοὺς. Εὐκόλα ἀντιλαμβάνεται κανένας πόσον ἡ ζωὴ στὴ χώρα ἐκείνη εἶναι γεμάτη παλμὸ καὶ συγκίνηση. Οἱ πίνακες τοῦ κ. Münek μᾶς δίνουν πραγματικὰ εἰκόνες τῆς ζωῆς τῆς Τσεχοσλοβακίας, καὶ ξανοίγουν ἓνα πλατὺν ὄριζοντα γεμάτο φῶς καὶ χαρὰ μπροστά μας.

Ἀκόμα ὁ κ. Münek γνωρίζει νὰ συνδέτῃ. Γιατὶ δὲν πρόκειται κανένας νὰ ζωγραφίσῃ μονάχα ἓνα δέντρο ἢ μιὰ δύσι· ἢ τέχνη, κοντὰ στ' ἄλλα, ἔχει σκοπὸ μὲ τὰ μέσα ποὺ μᾶς δίνει ἡ φύσις, νὰ δώσῃ κάτι συνθετικώτερο, κάτι ἀνώτερο : νὰ δώσῃ εἰκόνες. Ἔτσι ἡ ζωγραφικὴ δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ ἀναπαράστασις ἐνὸς τοπίου, μὰ προσπαθεῖ νὰ δώσῃ κι' ὅλη τὴ σύγχρονη σ' ἓνα τόπο ζωὴ καὶ κίνησι.—Ὁ κ. Münek εἶναι ἓνας «ἀκαδημαϊκὸς» ζωγράφος (γιὰ νὰ δώσουμε τὴ συνειδησιμένη ὀνομασία). Εἶναι φυσικὰ ρεαλιστής, τὸ δὲ χρῶμα του εἶναι ἀκριβέστατο πλούσιο κι' ἀδρό.

Ὁ κ. Münek γνωρίζει μὲ τέχνη καὶ ἐπιγνώσι, καὶ ὁμολογᾷ πόσο ὑπερβολικὰ λυποῦμαι ποὺ—ἐπειδὴ περαστικὰ εἶδα τοὺς πίνακές του—δὲν μπορῶ νὰ προβῶ ἐδῶ σὲ μιὰ μελετημένη καὶ λεπτομερῆ ἀνάλυσι τῶν ἔργων του.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΨΑΜΠΕΛΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΕΙΟ

Ἡ ἀμοιβὴ δὲν εἶναι μοναχὰ τὸ ἐπιστέγασμα κάθε καλῆς πράξεως, ἀλλὰ καὶ ἐνθαρρυντικὸ στοιχεῖο γιὰ καινούργιες.

Τὸ ἀριστεῖο μέχρι τώρα φαινότανε σὰ στεφάνωμα δάφνινο στὴ φιλολογικὴ παλαιστρα, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἠθικὴ τόνωση τῶν λογοτεχνῶν μας, τὸ ἀριστεῖο εἶχε καὶ ἄλλο τονωτικὸ στοιχεῖο τὸ ὕλικό. Καὶ ναὶ μὲν ἡ ἠθικὴ ἀμοιβὴ εἶναι τὸ πειθὸ ποθητὸ στοιχεῖο τοῦ ἀριστείου, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι καὶ ἡ ὕλικὴ παίζει πολὺ μεγάλον ρόλον τοὺς φτωχοὺς λογοτέχνες τοῦ τόπου μας!

Ἡ ἀθρόα ὅμως ἀπονομὴ ἀριστείων, ποῦ θυμίζει μερικὲς ἐποχὰς ἀθρόας ἀπονομῆς παρασήμων, ἐλάττωσε πολὺ τὴν ἐκτίμησιν, ποῦ τρεφε ὁ κόσμος σ' αὐτό, καὶ ἡ τονωτικὴ του δύναμις πολὺ χαλαρώθηκε.

Τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς καταπτώσεως τοῦ ἀριστείου εἶνε δύο: πρῶτα-πρῶτα ἡ ἀθρόα ἀπονομὴ (μὴ ξεχνᾶμε ὅτι ὅ,τι σπάνιον ἀξίζει), καὶ δεύτερο ἡ ἀδικία, ποῦ ἐπεκράτησε σ' αὐτὴ καὶ γιὰ νὰ μὴ πολυλογῶ, περισσότερο ἀπὸ μερικοὺς ποῦ τὸ πῆραν, τὸ ἄξιζε ὁ Καβάφης. Εἶναι γεγονός ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀριστειοῦχοις τὸ πῆραν γιὰ τὸν ἄξιζε. Ἐνας Πορφύρας, ἕνας Σκίπης, ἕνας Μαλακάσης, ἕνας Βουτυρᾶς, ἕνας Ξενοπούλου, ἕνας Βάρβογλης καὶ ἄλλοι· ἀλλὰ θὰ μπορούσαν νὰ μὴ τὸ πάρουν μὲ τέτοιο ἐξευτελιστικὸ τρόπο, ποῦ δόθηκε καὶ σὲ ἄλλους ἀναξίους ἀκόμα γι' αὐτό. Νὰ τὸ πάρουν δύο—τρεις γιὰ ὅσα χρόνια δὲ δόθηκε. Ἀλλὰ ἀφοῦ ἔγινεν ἔτσι θὰ ἔπρεπε νὰ παραμεριστοῦν μερικοὶ γιὰ νὰ τὸ πάρουν ἄλλοι ἀπείρως καλλίτεροι.

Γιὰτὶ ἀπὸ τὸν κύκλον τῶν ἀριστειοῦχων νὰ λείψουν οἱ γλύπτες; Ἐνας Δημητριάδης δὲν τὸ ἄξιζε; Ὁ Χαλεπᾶς; Ποιὸς θὰ μπόρῃσι νὰ κἀνὴν μιὰ «κοιμωμένη»; ἢ ἔστω καὶ ἀντίγραφον; Καλλίτερα ἦταν νὰ προτιμῶντοσαν αὐτοὶ ἀπὸ τὰς ἠθοποιούς.

Ὅλα αὐτὰ ἔκαναν τὸ ἀριστεῖο, νὰ πέσῃ τόσο στὴν συνείδησιν τῶν καλλιτεχνῶν μας, ὥστε νὰ ῥωτιῶνται τί θὰ γείνη, ἂν καμιὰ φορὰ ἀποχτήσουμε καὶ ἀκαδημία καὶ οἱ θέσεις σ' αὐτὴν μοιράζονται ὅπως τώρα τὰ ἀριστεῖα.

ΣΤ. ΜΟΥΣΑΣ

ΣΤΟ ΜΥΘΙΚΟ ΜΑΣ ΗΡΩΑ

Μιὰ μυρωμένη πνοὴ ἀνέμου ἔρριξε στὸ γραφεῖο μου ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρον, ἕνα ξερόφυλλον δάφνης. Τόκοψε, ἀδύναμον ὅπως ἦταν, σὰ φθισικὴ κοπέλλα, ἀπ' τὴ μάνα του καὶ ποιὸς ξέρει, ποιὸς ἀνεμοστρόβιλος τόφερε ἴσα με μένα. Ἀνασκάλεψε τὴ μνήμη μου καὶ τὸ εἶδα χρυσὸ πάνω σὲ μαῦρα μαλλιά, ποῦ πλαισιῶναν ἕνα μπαρουτοκαπνισμένον πρόσωπον. Στόλιζε ἕνα κεφάλι πολεμιστῆ. Τὰ φτερά τοῦ ὄνειρου τὸν ἔσπρωξαν στὴ μυθικὴ χώρα, ποῦ σιγοψιθυρίζομαι νοσταλγικὰ τὸνομά της, τὸν ἔφεραν ἀντικρυ τῆς Δόξας καὶ σ' ἀντίκρουσμά τους αὐτό, αὐτὸς ἔμεινε ἐκπληκτος γιὰ τὴ λαμπράδα της καὶ αὐτὴ ἀναταράχθηκε ἀπὸ θάμπος γιὰ τὸ μεγαλεῖόν της. Καὶ τοὺς στεφάνωσαν ἑαεὶ μὲ τὴ δάφνη τὸν Ἡρώα καὶ τὴ Δόξα, στὴ βροχὴ τῶν σφαιρῶν καὶ στὸ μάνιασμα τῶν κανονιῶν. Ὁ Ἄρης ἦτανε ἱερέας, στὸ μυοτήριον αὐτὸ ποῦ γινότανε στὴ χώρα τοῦ θανάτου.

Μὰ τὸν καβαλλάρη αὐτόν, σὰν ἔσβυσε τὸ ὄνειρον, τὸν πῆρε ἡ δόξα στὰ γαλάζια της φτερά καὶ τὸν ἔφερε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς εἰρήνης. Ἔτσι γεννήθηκε ὁ θρύλος γιὰ τὸν τρανὸ καβαλλάρη, ποῦ τὸ ξερὸ τῆς δάφνης φύλλον μοῦφερε καὶ πάλι στὸ νοῦ καὶ τραγουδῆσα:

Σὲ γνωρίσαμε μέσα στὴ μάχη,
ποῦ χυνόσουν σὰ βέλος μὲ χάρη,
ὃ τρανὲ καβαλλάρη.

Σ' εἶδα ἀγνωρίστο πὸ τὸ μπαρουτὶ,
μαυρισμένο μὰ ὄραϊο, στὴν πρώτη
τὴ γραμμὴν, ὃ στρατιώτη,

καὶ θυμήθηκα καὶ εἶπα «γχεμῖστε
τὰ τειχὰ τὰ πετρένια ἀπ' τὰ βύθη.»
—ὦ! τί ἀσπίς τέτοια στήθη!—

Οἱ ἄλλοι οἱ μικροί, οἱ διωγμένοι μαζί σου ἀπὸ τῆ δνειρομένη
αὐτῆ χώρα λιπόφυχοι κοίταζαν σὲ τὸ γίγαντα. Καὶ λέει ὁ θρυλλος:

Καὶ σοῦ φέροναν τὰ λίγα τους δάκρυα,
ποῦχαν μείνει ὦ! ἀστέγνωτα ἀκόμη
καὶ μ' ὀλόλυτη κόμη

ἢ γρηές, σοῦ ραντίζαν τὰ πόδια
καὶ ζηλεύαν οἱ νειοὶ σοῦ τῆ χάρη,
ὦ τρανὲ καρβαλλάρη.

Αὐτὰ λέει ὁ θρυλλος γιὰ τὸν καινούργιο Ἀκρίτα.

ΑΝΤΑΙΟΣ

Η ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Ὁ «Ὁρθρος» μὲ μεγάλη του λύπη ἀναγγέλλει τὴν ἀποχώριση
ἐκ τῆς διευθύνσεώς του, τῶν κ. κ. Σωτήρη Σκίπη καὶ Γεώργου Τσου-
καντᾶ. Ὁ ξεχωριστός μας ποιητῆς Σωτήρης Σκίπης ἀποχωρῶν τοῦ
«Ὁρθρου», ἀφίνει δυσαναπλήρωτον καινόν. Ἡ εὐγενική του προσ-
πάθεια, ἀνέβασε τὸν «Ὁρθρο», στὸ ἐπίπεδο τοῦ νὰ θεωρῆται τὸ
καλλίτερο λογοτεχνικὸ περιοδικό. Ἀλλὰ οἱ πολλὰς ἀσχολίες του δὲν
τοῦ ἀφίνουν καιρὸ νὰ ἀσχοληθῆ μὲ τὸν «Ὁρθρο» ἐνεργῶς καὶ πε-
ριορίζεται στὸ νὰ συνεργάζεται ἀπλῶς. Ὁ «Ὁρθρος» θὰ ἀκολουθήσει
πιστὰ τὸ δρόμο ποῦ τοῦ χάραξε ὁ κ. Σκίπης καὶ θὰ τὸν εὐγνωμονεῖ
πάντοτε γιὰ τὶς εὐγενικὲς του προσπάθειες.

Ἐπίσης ὁ ποιητῆς κ. Γεώργος Τσουκαντᾶς θὰ δημοσιεύσῃ στὸν
Ὁρθρο ὀλόκληρη σειρά ποιημάτων του, τῆς σχολῆς τοῦ Κρουτάλλη.
Ἡ δημοσίευσίς τους ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλο.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

MAURICE LEVEL

ΟΙ ΔΥΟ ΕΧΘΡΟΙ

Τί θλιβερὴ πρωτοχρονιά! Στηριγμένος μὲ τὴ ράχη στὸ τζάκι ὁ
κ. Νταρσάν ἐκάπνιζε τὴν πίπα του. Σκυμμένη σ' ἓνα τριπεζάκι ἡ κ.
Νταρσάν ἔρριχνε τὰ χαρτιά. Κοντὰ στὸ παράθυρο, μὲ τὰ πόδια ἀκουμ-
πισμένα στὸ ξύλο τῆς καρέκλας, ἡ νύφη τοὺς ἐκεντούσε. Ἡ ἡμέρα
ἐθάμπωνε σιγὰ—σιγὰ καὶ ἡ ὀμίχλη τοῦ δάσους, ἀδιόρατη καὶ διαπε-
ραστική, ἄπλωνε μὲς στὸ δωμάτιο τὴ χειμωνιάτικη μορῶδιά.

Πότε πότε ἡ νεαρὴ γυναῖκα ἀναστέναζε κι' ἄφηνε στὰ γόνατά
της τὸ ἐργόχειρό της. Τότε ὁ πεθερός της ἔλεγε μ' ἓνα τόνο χα-
ρούμενο, γεμάτο ἀγάπη.

— Τί τρέχει; Εἶνε τίποτα ποῦ δὲν πάει καλά;

Ἐκείνη ξανάπαιρνε τὸ ἐργόχειρό της καὶ χαμογελοῦσε.

— Μπᾶ! τίποτα, πατέρα, τίποτα.

Σὲ κάποιες στιγμὲς ἡ κυρία Νταρσάν, κρατῶντας ἀνάμεσα στὰ
δάκτυλα τρία χαρτιά γυρισμένα, ἔμενε ἀκίνητη ἄλλ' ἂ μὲλις ἔνοιωθε
ὅτι τὴν κῦταζαν τ' ἀκουμποῦσε γρήγορα ὅπου τύχαινε καὶ πάλι ἡ
σιωπὴ ἐδάραινε μαζί μὲ τὸ σκοτάδι ποῦ ἀρχίζε νὰ πέφτῃ στὰ τρία
ἐκεῖνα σκυμμένα μέτωπα.

Καθὼς τὸ ρολόγι ἐσήμαινε πέντε, ἡ ἴδια ἀνατριχίλα τοὺς ἐτά-
ραξε· ἦταν ἡ ὥρα τοῦ ταχυδρομείου. Στὴ μικρὴ πόλι τὰ πράγματα
ποῦ ἔκοβαν τὴ μονοτονία τῶν ὥρῶν, ἐγίνοντο τόσον κανονικὰ καὶ μὲ
τόση ἀκρίβεια, ὥστε ἐφαίνοντο ὅτι ν' ἀποτελοῦσαν μέρος τοῦ ρυθμοῦ
τῶν μηνῶν, τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ὥρῶν.

Βήματα ἀκούστηκαν στὸ μέρος τοῦ τοίχου τοῦ μοναστηριοῦ, στά-
θηκαν μπροστὰ στὰ κάγκελα τοῦ συμβολαιογράφου, ξανακούστηκαν
οὔτε πειὸ γρήγορα οὔτε πειὸ ἄργά, λιγότεψαν, ἔσδυσαν καὶ ὁ κ.
Νταρσάν, ποῦ γιὰ ν' ἀκούσῃ καλλίτερα εἶχε πάψει νὰ ἀδειάζῃ τὴν
πίπα του, τὴν τίναξε τῶρα ἔλη ἀπάνω στὴν πυροστιά.

— Οὔτε σήμερα γράμμα! ἐμουρμούρισε ἡ νεαρὴ γυναῖκα.

— Δέκα ἐννέα μέρες! ἀναστέναξε ἡ κ. Νταρσάν.

— Αὔριο γίνονται δέκα ἐννιά, ἐδιόρθωσε ὁ σύζυγος.

Μετρῶντας τὰ δάκτυλά της, ξανάκαμε τὸ λογαριασμὸ.

— Είπε μάλιστα περισσότερες, αφού τὸ τελευταῖο γράμμα τὸ λάβαμε τὴν Πέμπτη τὸ πρωῦ.

Καὶ ἐσώπασαν πάλι, γεμάτοι φόβους καὶ ἀναμνήσεις.

Τὴν τελευταία φορά ποῦ ἦρθε μὲ ἄδεια ὁ Γιάννης, ἦταν θλιμμένος καὶ δυὸ φορές αὐτὸς ποῦ τὸ ἠθικό του ἦτανε πάντα τόσο καλὸ, μίλησε γιὰ θάνατο· καὶ ἐπὶ τέλους ποτὲ δὲν τοὺς εἶχε ἀφήσει τόσο καιρὸ χωρὶς εἰδήσεις. Πολὺ περισσότερο δὲν θὰ τοὺς ἄφην' ἔτσι τέτοια μέρα . . . Πρωτοχρονιά !

Μαύρη Πρωτοχρονιά !

Ὡς τόσο, γιὰ νὰ κρυφτοῦνε ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλον, γιὰ νὰ κρύψουν τὴν ἀγωνία τους, ἐπρόσεχε καθένας τὴ δουλειά του ἢ ἀκολουθοῦσε τὸ ὄνειρό του.

Ἡ κ. Νταρσάν ἤδρε μάλιστα τὴν δύναμη νὰ φανῆ χαρούμενη καὶ εἶπε.

— Τὰ χαρτιά μου βγήκαν !

Ὅσο μάταιο κι' ἂν ἦταν τὸ προμάντεμα τῶν χαρτιῶν, ἡ νεαρὴ γυναίκα ἔνοιωσε ἐνὸς δευτερολέπτου ἐλπίδα καὶ ὁ κ. Νταρσάν, τραβώντας τὴ σκέψι του ἀπὸ τὸ ματωμένο κάμπο, ὅπου ἐνόμιζε ὅτι ἔβλεπε ξαπλωμένο τὸ κορμί τοῦ γιουῦ του, ἐφώνησε.

— Βλέπεις λοιπόν ;

Καὶ γιὰ νὰ φανῆ ὅπως διόλου γαλήνιος, ἐξέτασε τὰ ἀπλωμένα χαρτιά, μουρμουρίζοντας.

— Ἐξή κοῦπα, δέκα καρρό . . . ὁ δρόμος τῆς χαρᾶς ! Νάτος . . . Ἄ . . . εἶμαι ἐντελὸς ἡσυχος.

Τὴν ἴδια στιγμή ἀκουσαν βήματα στὸ δρόμο κι' ἐτέντωσαν τὸ αὐτί.

— Ὁ Μινιώ, ποῦ ξαναγυρίζει ἀπὸ τὸ σταθμό, χωρὶς ἄλλο, εἶπε ὁ πατέρας.

— Ἐκτὸς ἂν εἶνε ἡ δεσποινὶς Ραντιέ. Ἐπρόκειτο ν' ἀνάψῃ ἕνα κερὶ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ μοναστηριοῦ, διώρθωσε ἡ κ. Νταρσάν.

Ἄλλὰ ἀνασηκώνοντας τὸ μπερντεδάκι ἡ νεαρὴ γυναίκα εἶπε.

— Εἶνε ὁ κύριος Καμερόν.

Ὁ κ. Καμερόν ; Ὁ Καμερόν ἀπὸ ὄω ;

Ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς του. Ἡ αἰτία ἦτανε μιὰ παληὰ δίκη, ποῦ ὁ καιρὸς τὴν εἶχε φέρεῖ στὸ ἀπροχώρητο, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ εἶνε καὶ γείτονας, καθὼς καὶ ἡ ἄγρια χαρὰ ποῦ ἐδοκίμαζαν νὰ σωριάξουν ἕνα κακὸ ἐπάνω στὸ ἄλλο.

— Ὁ Καμερόν ἐδῶ ! εἶπε ἄγρια ὁ κ. Νταρσάν. Τί ἐρχεται νὰ κάμῃ ;

— Περνᾷ εἶπε ἡ νεαρὴ γυναίκα, κατεβάζοντας ἀργὰ ἀργὰ τὸ μπερντεδάκι.

— Θαρεῖς πῶς στέκεται . . . ἐμουρμούρισε ἡ μητέρα.

— Νομίζεις ; . . .

— Φεύγει . . .

— Νάτος, ξαναγυρίζει· φαίνεται πολὺ εὐχαριστημένος καὶ τρίβει τὰ χέρια του.

— Εἶσαι δεβαία ; ἐφώνησε ὁ κ. Νταρσάν.

— Κυτάζτε σεις ὁ ἴδιος, εἶπε ἡ νεαρὴ γυναίκα.

Ἐκεῖνος ἐπροχώρησε τέντωσε τὸ λαιμό, ἐκύτταξε καὶ ἐμουρμούρισε μιὰ ἀκατάληπτη φράσι. Ἡ νόφη του, τρομαγμένη ἀπὸ τὴ χλωμάδα του, τὸν ρώτησε.

— Πατέρα, πατέρα, τί λέτε ;

Μὲ μιὰ χειρονομία τῆς ἐγενεψε νὰ σωπάσῃ. Τὸ κουδοῦνι τῆς ἐξώπορτας ἀκούστηκε νὰ χτυπᾷ.

— Αὐτὸς χτυπᾷ ; εἶπε συλλαβιστὰ ὁ κ. Νταρσάν.

— Αὐτός.

Ὁ πατέρας εἶπε αὐτὸ μόνο.

— Δυστοχισμένες μου . . . Δυστοχισμένο μου παιδί !

Ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά του.

Μὲ μιὰ διπλὴ φωνὴ ἐκεῖνες ρίχτηκαν στὸ στήθος του καὶ μαντεύοντας τὴ φοδερὴ του σκέψι, ἐκλαψαν. Μὲ τὰ χέρια χωμένα μὲς στὰ μαλλιά τους, ἔγερνε τὸ κεφάλι ἀπάνω τους. Ὁ πόνος τὸν βαστοῦσε ὀρθιο καὶ κρατώντας τὰ δάκρυά του εἰς ἄκουγε νὰ κλαίει.

Ἡ νύχτα εἶχε ῥθὴ μονομιᾶς. Στὸ δρόμο τὸ φῶς ἐνὸς φαναριοῦ τρεμοσάλεψε κι' ἔκανε νὰ γυαλίζουν θελόνης νεροῦ.

— Ὁ κ. Νταρσάν ; εἶπε μιὰ φωνὴ στὸν κήπον.

— Πέραστε, κύριε !

Αἱ λέξεις μὲς στὴ σιωπὴ ἔπαιρναν ἕναν ἦχο βαθῦ καὶ ἡ ὄρα ποῦ ἀπαιτοῦσε κάθε χειρονομία, ἦταν θανάσιμη.

Ἡ πόρτα ἄνοιξε ἐπὶ τέλους καὶ ὁ κ. Καμερόν ἐφάνηκε. Τὸ φῶς τοῦ διαδρόμου τὸν ἐκύκλωνε μὲ μιὰ λάμψι. Ἡ κορμοστασιά του φαίνόταν τεράστια. Ὁ κ. Νταρσάν δὲν εἶχε κινήθῃ. Κρατώντας τὴν γυναίκα του καὶ τὴ νόφη του στὴν ἀγκαλιά του, διέταξε.

— 'Ανάψτε τὸ φῶς!

Ὅταν ἡ λάμπα ἀνάφτηκε, ἐκύτταξε τὸν ἐχθρό του κατὰ ματα.

Ὁ κ. Καμερόν ἔστεκε ἀκίνητος· μόνο τὸ στήθος του ἀνεδοκατέβαινε, σὰν τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ἔτρεξε πολὺ γρήγορα, τὸ μέτωπό του ἐγυάλιζε, τὰ μάτια του καὶ τ' αὐτιά του ἦταν κόκκινα. Ὁλόκληρος ἔλαμπε ἀπὸ χαρὰ.

Ὁ κ. Νταρσάν ἐννοίωσε μιὰν ἀνατριχίλα νὰ περνᾷ ἀπὸ τοὺς ὤμους του, καὶ κάνοντας μιὰ ὑπεράνθρωπη προσπάθεια, ἐπνιξε τὰ δάκρυά του μὲς στὸ λαιμό του, γιὰ νὰ μὴν τὰ προσφέρῃ ὡς θέαμα στὸν ἐχθρό του, καὶ εἶπε.

— Τὸ νέο ποῦ μοῦ φέρνετέ κύριε, θὰ εἶνε, φαίνεται, πολὺ τρομερὸ γιὰ νὰ δείξετε τόση προθυμία καὶ νὰ φαίνεσθε τόσο πολὺ εὐχαριστημένος.

Ὁ κ. Καμερόν, θέλοντας ν' ἀπαντήσῃ πολὺ γρήγορα, ἔκαμ' ἓνα μορφασμὸ σὰν χαμόγελο καὶ εἶπε.

— Ὁ γυιός σας...

Ὁ κ. Νταρσάν τὸν ἐσταμάτησε μ' ἓνα τραχὺ κίνημα τῆς κεφαλῆς κι' ἀπετελείωσε τὴ φράσι, γιὰ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως.

— Ζεῦρω, κύριε ζεῦρω...

Ἄλλὰ χωρὶς νὰ τὸν ἀκούσῃ, ὁ κ. Καμερόν ἐξακολουθοῦσε.

— Ὁ γυιός σας... ποῦ εἶχε χαθῆ... τὸν ἐνόμιζαν γιὰ νεκρό... Ὁ δικός μου μοῦ ἔγραψε ὅτι εἶνε αἰχμάλωτος... ἀλλὰ ζωντανός...

— Ἄ... ἄ... ἐπιθύρῃσεν ὁ πατέρας κι' ἐγλύστρησε χάμω γονατίζοντας... Συχωρέστε με....

Ὁ γιγαντώσωμος ἄνθρωπος ἐφοῦγγιζε τὸ μέτωπό του. Ἡ γυναίκες τοῦ φιλοῦσαν τὰ χέρια· ὁ πατέρας ἐξακολουθοῦσε νὰ λέγῃ.

— Συχωρέστε με... συχωρέστε με...

— Μὰ γιατί; ρώτησε ὁ κ. Καμερόν, παίρνοντας ἀναπνοὴ σιγά—σιγά.

— Γιατὶ πρὸ ὀλίγου ὅταν ἐμπήκατε, σὰς εἶπα... Σὰς ἔδρισα... Εἶχα ἄδικο... Ντρέπομαι γι' αὐτό... Εἶχα φοδηθῆ τόσο πολὺ!

— Κι' ἐγώ, εἶπε σιγά—σιγά ὁ κ. Καμερόν φυσῶντας τὴ μύτη του πολὺ δυνατὰ στὸ μαντήλι, γιὰ νὰ μὴ ἴδουν ὅτι ἔκλαιγε.

Μετάφρασις «ΟΡΘΡΙΝΟΥ»

ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΑ

BIBLIA - IDEES - KINHSH

Αἰμιλίας Στεφ. Δάφνη. — «Τὸ Τάλαντο τῆς Σμαρῶς», ἔκδοσις I. N. Σιδέρη, Ἀθήναι, 1923. — Ὑστερα ἀπὸ τὰ «Χρυσὰ Κύπελλα», τὰ ποιήματα ποῦ βρῆκαν τόσο ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴ ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων, ἡ κ. Αἰμιλία Στ. Δάφνη μᾶς παρουσιάζεται καὶ ὡς πεζογράφος μὲ τὸ μυθιστόρημα αὐτό, ποῦ ἔχει μιὰ δραματικὴ ὑπόθεση καὶ εἶναι γραμμένο μ' ἓνα ξεχωριστὸ στυλ, πολὺ ἀτομικὸ. «Τὸ Τάλαντο τῆς Σμαρῶς» μὲ τὴ λογοτεχνικὴ του φόρμα καὶ τὸ περίτεχνο σχεδιάσμα του, μὲ τὴ θερμὴ του φράση καὶ τὴν ὅλη του κίνηση, εἶναι ἔργο ἀξίας, γιὰ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ μιλήσουμε πλατύτερα στὸ ἐρχόμενο φύλλο. Σημειώομε τώρα τὴν πρώτη μας ἐντύπωση, ποῦ πιστεύομε πὼς εἶναι καὶ ἐντύπωση γενικὴ.

* *

Φώτου Γιοφύλλη «Ἀησυχίες» — Ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ βιβλίον αὐτὸ φαίνεται φουτουριστικόν. Καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ ξυλογραφία τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ αὐτοῦ λέει. Ἐν τούτοις ὁ κ. Φῶτος Γιοφύλλης δὲν εἶναι φουτουριστής, ἀν καὶ πολλοὶ τὸν εἶπαν ἔτσι. Εἶναι ἰεαλιστής, ὁ περὶ ἰεαλιστῆς ποιητῆς τῆς ἐποχῆς μας σὲ τέτοιο σημεῖο, ποῦ νὰ γενιέται ἡ σύγκρισις ἀν εἶναι ὁπαδὸς τοῦ φουτουρισμοῦ. Βρίσκειται στὸ πεδίο τῆς πραγματικότητος καὶ ὅλα του τὰ τραγούδια τὰ χρωματίζει μὲ τὸ φυσικὸ χρῶμα. Χωρὶς νὰ κούραζῃ καθόλου τὴ φαντασία του. Γράφει ὅ,τι βλέπει καὶ ὅ,τι αἰσθάνεται, περιοριζόμενος σὲ αἰσθήσεις του καὶ στὴν τέχνην. Τὸν χαρακτηρίζει πρωτοτυπία καὶ καινούργιο στυλ. Ὁ Φῶτος Γιοφύλλης δὲν ξεχνάει νὰ μᾶς ζωγραφίσῃ καὶ λίγη ἑλληνικὴ φύση, ὅπως τὰ τραγούδια του «Σύρα», «Μυκονιάτικα», «Λαρισινὸ» καὶ ἄλλα.

Ξεχωριστὴ ἐντύπωση κάνουν τὰ «Τραγούδια τῆς Ἀησυχίας», «Νενικήκαμεν», ὁ «Σπαραγμὸς τῆς στοργῆς». «Στὸ Fragonard, τὸ ζωγράφον, γιὰ τὴν δροσιά του, ποῦ δείχνει καὶ τὴν ἐπτανησιακὴν τοῦ ποιητῆ καταγωγὴν, ἡ «Σαλώμη», ἡ «Μεάνοια» ποῦ ζωγραφίζεται ἡ ψυχικὴ κατάπτωση τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἄλλα.

* *

Ἡλία Π. Βουτιερίδη, «Μάριος». — Διαβάζοντας κανεὶς αὐτὸ τὸ βιβλίον, δὲν κάνει τίποτα ἄλλο παρὰ μιὰ ψυχολογικὴ ἀνατομία τοῦ αἰσθηματῆ συγγραφέα του, Ἐκεῖ βρίσκει κανεὶς τὸ Βουτιερίδη δραματογράφον, τὸ Βουτιερίδη ποιητὴν, τὸ Βουτιερίδη ψυχολόγον. Ὁ «Μάριος» εἶναι τὸ βιβλίον, ποῦ διαβάζοντας κανεὶς αἰσθάνεται τὴν συγκίνησιν ἐκείνην ποῦ γενιέται αὐθόρμητα ἀπὸ τὸ ῥωμαντισμὸν, μὰ τὸ ῥωμαντισμὸν, ποῦ βρίσκειται μέσα στὴν πραγματικότητα, στὴ ζωὴ ποῦ ζοῦμε, κι' ὄχι τὸ ῥωμαντισμὸν σὰν ἀρρώστεια. Ὁ «Μά-

ριος φτωχός σπουδαστής αγαπάει τὴ Δώρα. Πλέκεται ἓνα εἰδύλλιο—σὰν ἀντανάκλαση τῶν περασμένων τοῦ Μάριου—ἀπὸ τὰ ἀσυνήθιστα ποῦ γεννιῶνται καὶ ἀναπτύσσονται σὲ δυὸ ψυχὲς ἄνισες κοινωνικῶς. Ὁ φτωχὸς Μάριος συναντᾷ στὸ δρόμο τῆς εὐτυχίας του τὸ γκριζο τοῖχο τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητος καὶ βλέπει κανεὶς τὶς ἀπότομες ψυχικὲς μεταπτώσεις του. Ἡ κοινωνικὴ καὶ πλοῦσια Δώρα σκίβει ὑπὸ τὸ βάρος τῶν κοινωνικῶν προλήψεων, ὅτι μὴ κόρη πλοῦσια δὲν πρέπει νὰ πάρῃ ἓνα φτωχὸ σπουδαστὴ καὶ παντρευεταί ἄλλον.

Ὁ κ. Βουτιεριδῆς, λογιότῃνης ἀπ' τοὺς καλλιτέρας μας γαρνίρει τὴν ὑποθεσοῦλα αὐτὴ καὶ μᾶς παρουσιάζει ἓνα ἀπὸ τὰ ὀραιότερα ἑλληνικὰ αἰσθηματικὰ μυθιστορήματα. Ὑπέροχος ὅταν βάζει ἀντικείμενο τῆς φιλοσοφίας του τὰ κοινωνικὰ ζητήματα, θαυμαστός ὅταν ποιητικώτατα μιλάει γιὰ τὴ φύση καὶ γιὰ τὶς ψυχὲς. Ἡ ζωὴ τοῦ φτωχοῦ σπουδαστῆ ζωγραφίζεται πιστὰ.

* *

Κ. Ν. Κωνσταντινίδη.—«**Βάλσαμα**». — Δροσιά! νεῖατα! ζωὴ! Αὐτὰ χαρακτηρίζουν τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κωνσταντινίδη, Καταλαβαίνει ὅτι ζῆ κάτω ἀπὸ γαλάζιον οὐρανόν, νοιώθει τὸ κῆμα τὸ Κυπριωτικὸ νὰ σπᾷ ἐψφόνοντας τραγοῦδια στὴ νεοίτη, στὴ ζωὴ. Φεύγει ἀπὸ τὶς κίτρινας θάλασσες τῆς μελαγχολίας καὶ πάει σὲ γαλάζιες ἑλληνικὲς, Κι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ πειά. Καιρὸς νὰ καταλάβουμε ὅτι πρέπει μὲ κάθε τρόπο νὰ ἀποφύγουμε τὴν ξενομανία καὶ νὰ κάνουμε τέχνη ἑλληνικὴ. Ἀπ' τὰ τραγοῦδια τοῦ κ. Κωνσταντινίδη ξεχωρίζουμε «Τὸ τελευταῖο χαμόγελο» ποῦ τὸν τρίτο στίχο τοῦ τρίτου τετραστίχου θὰ τὸν προτιμοῦσα «κάποιο στερνὸ χαμόγελο, ποῦ ἐστόλιζε» καὶ ὅχι «τὸ ὑστερο χαμόγελο . . .», ὁ «Τυμβωρύχος», ἡ «Σαλώμη», «Τεχτῆς Τοαγουδιστής», «Νόσταλγικό», ποῦ μοῦ θυμίζει τὶς Ἀθηναϊκὲς καντάδες, «Λευκότης», «Κισσοπέφανο», «Κύπρος», καὶ κατ' ἐξοχίαν τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ βιβλίου, γιὰ τὴν ἑλληνικὴν του πνοή.

* *

Θέμου Σ, Ποταμιάνου.—«**Ὁ καλλιτέρας τῆς ζωῆς**». — Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ δυνατὰ νεοελληνικὰ θεατρικὰ ἔργα. Στὸ μεγαλειότερο μέρος τοῦ βιβλίου ὁ κ. Θ. Ποταμιάνος φιλοσοφεῖ. Καταπιάνεται μὲ καλλιτεχνικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ζητήματα μὲ τόση τέχνη ποῦ ξεχνιέται τὸ μᾶκρος τῶν διαλόγων. Ἡ παράδοξη ψυχολογία τοῦ ἥρωα τοῦ δράματος δείχνει πῶς ὁ συγγραφεὺς ἔχει ἐμπειρασθῆ ἀπὸ τὸν Ζαΐξσηρ. Πολλὰ εἶναι τὰ δυνατὰ μέρη αὐτοῦ τοῦ βιβλίου καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι θὰ εἶχε μεγάλην ἐπιτυχία στὴ σκηνή, ἰδίως ἡ τελευταία σκηνὴ τῆς πέμπτης πράξεως, ἀλλὰ δυστυχῶς εἶναι πολὺ μεγάλο. Θὰ διακοῦσε τὸ παίξιμό του λίγο—λίγο πέντε ὀλόκληρες ὥρες. Ἐν τούτοις τὸ μέγεθος του δὲν ἐλαττώνει καθόλου τὴν ἀξίαν του.

Στὴ σειρά τῶν λογοτεχνικῶν βιβλίων τοῦ κ. Μιχ. Ζηκάκη βγήκε ἡ «Πιστὴ Καρδιά», ἓνα ἀπὸ τὰ πειὸ αἰσθηματικὰ ρομάντζα τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ λόγιον κ. Στέφανον Δάφνη.

Notazio

* *

Ἄντ. Τάχσοφ.—«**Οἱ ἀναποδιὲς τῆς ζωῆς**». Μετάφρ. Στ. Κανονίδη, Ἐκδ.

Ὁϊκος Χ. Γανάρη καὶ Σίας, Ἀθῆναι, — Στὰ μικρὰ—μικρὰ διηγήματα τοῦ τόμου αὐτοῦ παρουσιάζεται ὁ ἄνθρωπος στὶς πειὸ εὐθυμες περιπτώσεις τῆς ζωῆς. Μιὰ λεπτὴ καὶ τεχνικὰ λιγύλογη εἰρωνεία παρακολουθεῖ τὰ γεγονότα σὰ συμπληρωματικὸς διάκοσμος, κάτω ἀπὸ τὸν ὅποιο μαντεύεται τὸ δάχτυλο τοῦ συγγραφεῖς δεικτικὰ τεντωμένο πρὸς τὴν τρεχούμενη τραγικότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἡ θέσις αὐτὴ, γιὰτὶ ἀσφαλῶς ὑπάρχει μίᾳ θέσει σ' αὐτὰ τὰ διηγήματα, δὲν ἔχει ἀπόλυτη ἀνάγκη ἀναλύσεως κι' ἀποδείξεως, ὥστε νὰ παραβιάσουμε τὰ ὅρια τοῦ μικροῦ αὐτοῦ σημειώματος. Ξεχωριστὴ ἐντύπωση μᾶς ἔκανε τὸ «Ἔργον Τέχνης», γνωστὸ κι ὅπὸ τὰ «Παναθήναια». — Ἡ μετάφραση, ἐκτὸς ἀπὸ λίγα σημεία, πολὺ καλὴ.

Π. Χ.

Στὸ ἄλλο φύλλο θὰ κριθοῦν τὰ «Ἀρχοντικά» τοῦ Φώτου Γιοφύλλη. «Ὁ κήπος μὲ τὰ ἥλιετρόπια» τοῦ Βάσου Μεσολλογιτῆ καὶ ἄλλα.

Ἐπίσης ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλο θὰ κριθοῦν τὰ κριτικὰ καὶ βιογραφικὰ σημειώματα γιὰ τοὺς ξεχωριστοὺς λογοτέρας μας Κώστα Χατζόπουλο, Ἰωάν. Κονδυλάκη, Σπήλιο Πασσαγιάννη, Καρκαβίτσα, Κ. Θεοτόκη, Ἀργύρη Ἐφταλιώτη καὶ ἄλλους.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΜΠΑΤΙΣΤΑΤΟΣ

Πέθανε τὸν περασμένο μῆνα σὲ ἡλικία μόνο 24 χρονῶν. Ἀπὸ πολὺ νέος καλλιεργοῦσε τὸ διηγημα καὶ ζῆλο. Κατὰ καιροὺς παρακολούθησα τὶς προσπάθειές του στὸ λογοτεχνικὸ αὐτὸ εἶδος, ἀλλὰ ποτὲ δὲ μπόρεσα νὰ πιστοποιήσω τὴν ὕπαρξη ἑνὸς ξεχωριστοῦ ταλέντου. Ὡστόσο τώρα τελευταῖα δημοσίεψε στὴν «Παιδικὴ Χαρὰ» ἓνα μεγάλο διηγημα, τὴν «Ἀρρώστια καὶ τὸ θάνατο τῆς Ζήνας», ποῦ ἀποκάλυψε πῶς ὁ Μπατιστάτος εἶχε μίᾳ πλοῦσια ἐσωτερικότητα καὶ ἐξαιρετικὰ ἐκλεπτισμένη ἀντίληψη τῆς Τέχνης. Τὸ διηγημα αὐτὸ πάλ- λεται ὀλόκληρο ἀπὸ τὴν ἀγωνία ἑνὸς ἀνθρώπου ποῦ σ' ἓνα κακὸ κι' ἄξιαφο γύρισμα τῆς ζωῆς βλέπει τὴ μειονεχτικὴ θέσις τοῦ εἶδους του μπρὸς τὸ θάνατο. Καὶ γύρω στὴν ἀγωνία αὐτὴ μίᾳ παιδικῆ τρυφερότητα, σὰ δέηση στὸν Ἰψιστο, ποῦ ἀποτελεῖ ἓναν ὑποβλητικώτατο διάκοσμο.

Οἱ συγγενεὶς κι' οἱ φίλοι τοῦ Μπατιστάτου ἔχουν ὑποχρέωση νὰ μαζέψουν τὰ καλλίτερα διηγήματά του καὶ νὰ ἀποκαταστήσουν σ' ἓνα τόμο. Θὰ κάνουν ἔτσι τὸ μνημόσυνο ποῦ θάνακουφίσει πραγματικὰ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀγαπημένου τους.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ὁ «Ὅρθρος» ἀνταλλάσσεται μὲ τὰ περιοδικά :

Νουμᾶς. Διευθυντῆς Πάνος Ταχόπουλος, Ἀθήνα.

Libte Διευθυντῆς Louis Roussel, Σίνα 31, Ἀθήνα.

Σάλπιγξ. Διευθυντῆς Εὐρ. Χουρμούζιος, Γεωργίου Α', Λεμεσός Κύπρου.

Λινακοθήκη. Διευθυντῆς Δ. Καλογερόπουλος, Χαρ. Τρικούπη 22α, Ἀθήνα.

Βίγλα. Μεσολόγγι.

Ἑπαλληλικὴ Ἐνώσις. Διευθύνεται ἀπὸ ἐπιτροπὴν, Νίκης 26, Ἀθήνα.

Χαμόγελο. Διευθύνεται ἀπὸ συντροφιά, Εὐριπίδου 2, Ἀθήνα.

Μακεδονικὰ Γράμματα. Διευθυντῆς Ράδος Χατζηνάσης, Θεσσαλονίκη.

Ἑπτανησιακὴ Ἐνώσις. Ζάκυνθος.

Αἱ Ἰουσαί. Διευθυντῆς Γ. Ζώης, Ζάκυνθος.

Φάρος. Διευθύνεται ὑπὸ συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, Βόλος.

Ἑλπίς. Διευθυντῆς Πίπης Μαρτίνης, Λέοντος Κέρκυρα.

Νέα Ζωή. Διευθυντῆς Β. Δουρδούμας, Κόρινθος.

Ἐκκλησία. Διευθυντῆς ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γρ. Παπαμιχαήλ. Μέγαρον Μητροπόλεως Ἀθήνα.

Ἀναγέννησις. Πύργος.

Ἀντιφεμμισμός. Διευθυντῆς Δ. Λιβάνιος, Πάρνηθος, Ἀθήνα.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ὁ καινούργιος χρόνος μαζί μὲ τὰ τόσα ἄλλα καλὴ, ποῦ μᾶς φέρνει, μᾶς παρουσιάζει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἕνα σωρὸ λογοτεχνικὰ περιοδικά. Ἐντὸς τοῦ Ἰανουαρίου κυκλοφοροῦν τὰ περιοδικά :

Νέα Τέχνη. Διευθύνεται ἀπὸ συντροφιά ποῦ μετέχει καὶ ὁ κ. Μάριος Βαϊάνος.

Νεοελληνικὴ Δογοτεχνία, ποῦ διευθύνεται ἐπίσης ἀπὸ συντροφιά.

Τὰ Σύμβολα. Δεκαπενθήμερο. Διευθυντῆς Ἀπ' στολος Βαβούλης.

Νέοι Βωμοί. Διευθύνεται ἀπὸ θερμοαίμους νεαροὺς καὶ ἔχει κατεύθυνση κομμουνιστικὴν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Στὴ σελίδα 85 στὸ στίχο 11 τοῦ τραγουδιοῦ «Χρυσόπεταλα» γράφει ἀντὶ ἀλόχτας, ἀλόχταγε καὶ στὸ στίχο 19 ἀντὶ κοπερὸ, κοπερὸ.

Ὁ «Ὅρθρος» στοὺς ἀγαπητοὺς ἀναγνώστες του σκορατίζει γιὰ τὸν καινούργιο χρόνο 1924 μύριες εὐχές.